

VIMMERBY STAD

Fördjupning av Vimmerby kommuns översiktsplan - 2015



Del 3 Miljökonsekvensbeskrivning

Antagandehandling 2015-09-08, rev. 2016-02-15

Beställare: Regina Laine, Vimmerby kommun
Rapportdatum: 2014-08-04, justerad inför utställning 2015-09-08
Senast reviderad: 2016-02-15
MKB-författare: Kristina Kvamme, Elisabeth Lundkvist, Anna Sandström (Calluna AB)
Foton framsida: Vimmerby kommun
Foton i rapport: Rebecka le Moine (Calluna AB)
Projektorganisation: Kristina Kvamme- projektledare och MKB-författare
Elisabeth Lundkvist- bitr. projektledare, vattenexpert, MKB-författare
Anna Sandström- MKB expert och MKB-författare
Robert Björklind- naturmiljöexpert och inventering
Rebecka le Moine- inventering och kartor
Kvalitetsgranskning: Anna Sandström och Elisabeth Lundkvist (Calluna AB)
Intern projektkod: KKE0005 Vimmerby FÖP MKB 2014
Kontakt för denna rapport: Kristina Kvamme, e-post: kristina.kvamme@calluna.se,
tel: 0702-533863



Sammanfattning

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har tagits fram som en del av Vimmerbys fördjupade översiktsplan (FÖP). Översiktsplanen (ÖP), som den fördjupade översiktsplanen grundar sig på, togs fram under 2007. De miljöaspekter som påverkan bedömts kunna bli betydande i den fördjupade översiktsplanen och som konsekvensbedöms är naturmiljö, kulturmiljö samt säkerhet och hälsa.

Två alternativ har bedömts. Dels huvudalternativet, den fördjupade översiktsplanen för Vimmerby stad och dels ett nollalternativ som innebär den förväntade utvecklingen av Vimmerby stad utan en FÖP.

En omarbetning har skett efter att planen varit ute på samråd och flera anpassningar har gjorts för att mildra konsekvenserna av en exploatering. Nya kunskapsunderlag har tagits fram. En ängs och betesmarksanalys visar på viktiga samband för spridning av arter kopplade den livsmiljön. Generellt sett så har en större hänsyn getts denna planutformning.

Konsekvensbedömningen sammanfattas i tabell under samlad bedömning.

Huvudalternativet ger med de rekommendationer som inarbetats i planen risk för upp till måttliga konsekvenser för naturmiljö och kulturmiljö. Det är främst på grund av habitatförluster och att viktiga spridningssamband riskerar att brytas. En för kommunen viktig kulturmiljö riskerar att påverkas ytterligare. Ett område inom Folketspark-Lundområdet visar sig vara av särskild betydelse för alla dessa aspekter. Här behöver planeringen ske med särskild omsorg och ytterligare kunskapsunderlag behöver tas fram för att minimera konsekvenserna.

Vimmerby stad omfattas av riksintresse för kulturmiljön och här bedöms ny bebyggelse, med rätt utformning, kunna bidra till positiva konsekvenser.

Risker kopplade till reningsverket för ett utvecklingsområde för Astrid Lindgrens Värld bedöms ge små-måttliga konsekvenser både i planförslaget och i nollalternativet.

För vattenmiljön och vattenkvaliteten bedöms det kunna bli negativa konsekvenser men kommunen har en hög ambitionsnivå gällande utformning av dagvattensystem och LOD-åtgärder att konsekvenserna för huvudalternativet bedöms kunna bli små. Nollalternativet ger ett något sämre utfall.

Buller klimat och översvämning, strandskydd och påverkan från hästverksamhet bedöms ge små konsekvenser.

I och med planens genomförande kommer trafiksäkerheten att öka och fler saneringar av markföroreningar kommer tillstånd vilket ger positiva konsekvenser.

Huvudalternativet i den fördjupade översiktsplanen medför förutsättningar att uppfylla kommunens mål, miljö kvalitetsnormer för vatten och buller samt de nationella jämställdhets- och miljömålen. Miljömålen för ett rikt växt- och djurliv och ett rikt odlingslandskap riskerar dock att motverkas.

INNEHÅLL

INLEDNING	7
Miljöbedömningens syfte.....	7
Avgränsningar.....	7
Alternativ	8
Metod	11
KONSEKVENSBEDÖMNING NATUR- OCH KULTURMILJÖER	13
Naturmiljö	13
Vattenmiljö	19
Kulturmiljö	24
Riksintressen och strandskydd	31
KONSEKVENSBEDÖMNING HÄLSA OCH SÄKERHET	32
Trafiksäkerhet	32
Buller	33
Klimat och översvämning	38
Vattenkvalitet.....	40
Omgivningspåverkan – reningsverket.....	43
Omgivningspåverkan – hästverksamhet	44
Förorenade områden	46
KUMULATIVA EFFEKTER.....	48
MÅL OCH NORMER	49
Nationella miljömål	49
Miljökvalitetsnormer för ytvatten	52
Miljökvalitetsnormer för buller	53
Miljökvalitetsnormer för luft.....	53
Jämställdhetsmål.....	54
UPPFÖLJNING.....	56
SAMLAD BEDÖMNING	57
REFERENSER.....	60
Skriftliga	60
Muntliga.....	62
Elektroniska.....	62

Inledning

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har tagits fram som en del av Vimmerbys fördjupade översiktsplan (FÖP). Översiktsplanen (ÖP) som den fördjupade översiktsplanen grundar sig på togs fram under 2007. De inledande texterna, förutsättningar och planförslag finns i planförslaget. Miljökonsekvensbeskrivningen tar upp syfte och metodik med MKB:n och konsekvensbedömer planen.

Miljöbedömningens syfte

När en översiktsplan ska upprättas eller ändras ska kommunen göra en miljöbedömning av planen om genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen så att en hållbar utveckling främjas. Miljöbedömningen är den process i vilken en miljökonsekvensbeskrivning arbetas fram.

I förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905) anges kriterierna för när en översiktsplan ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. I de flesta fall innebär översiktsplaner risk för att betydande miljöpåverkan sker. Vimmerby kommun har gjort bedömningen att planen kan medföra en betydande miljöpåverkan och därmed har denna miljökonsekvensbeskrivning upprättats.

MKB-förslaget samråds och ställs ut tillsammans med planförslaget. Det ska fungera som ett diskussionsunderlag i samrådsprocessen och som ett beslutsunderlag för myndigheten.

Miljökonsekvensbeskrivningen räknas som en egen handling som är möjlig att överklaga.

Avgränsningar

Innan omfattningen av och detaljeringsgraden för MKB:n bestäms, ska kommunen samråda med Länsstyrelsen. Vimmerby kommun tog fram en behovsbedömning och höll samråd om MKB:ns avgränsningar med Länsstyrelsen den 11 mars 2014. Önskan om fördjupade underlag och förtydliganden lyftes fram under samrådsskedet, samrådsyttrande daterat 2014-11-12. Detta har lett till att nya underlag har tagits fram för att kunna förtydliga både planen och dess konsekvenser.

Geografisk avgränsning

Miljöbedömningen föreslås omfatta samma geografiska område som den fördjupade översiktsplanen. Området avgränsas till Vimmerby stad med angränsande markområden inom en radie på ca 2,5 km från stadens centrum. En ungefärlig sträckning av en framtida ringled ingår i konsekvensbedömningen. I det fall planens genomförande kan komma att påverka miljöer utanför planområdet beskrivs även denna påverkan.

Avgränsning i tid

Planens miljökonsekvenser beskrivs för en framtida situation, när hela planområdet bedöms vara färdigbyggt. Planen har en tidshorisont på 20 år, fram till 2034. Det ingår i MKB:n att redovisa miljökonsekvenser som uppstår på olika lång sikt.

Avgränsning av miljöaspekter

Avgränsningen ska fokusera på aspekter där miljöpåverkan kan förväntas bli betydande. De miljöaspekter som påverkan bedömts kunna bli betydande och som konsekvensbedöms är naturmiljö inklusive vattenmiljöer, kulturmiljö samt säkerhet och hälsa.

De miljömål som är relevanta att bedöma är begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv.

Utöver nationella och lokala miljökvalitetsmål och miljökvalitetsnormer utvärderas planen även utifrån jämställdhetsmål.

Alternativ

Alternativa lokaliseringar

Vimmerby kommun har i Översiktsplanen från 2007 arbetat med avgränsningar av vilka områden i och kring Vimmerby tätort som föreslås exploateras. I och med nytt kunskapsunderlag har en del av dessa områden tagits bort och nya områden föreslås i denna fördjupning.

Ur ett hållbarhetsperspektiv utgår Vimmerby från den runda staden med centrum som mittpunkt och utbyggnadsområden tätt omkring. Utglesning av staden kan bidra till låg exploateringsgrad, oekonomisk och dåligt utnyttjad infrastrukturinvestering, ökade transporter och dåligt underlag för kollektivtrafik. Exploateringsområden inom 2,5 km radie från stadens centrum är relevanta att studera för att uppnå syftet med tätortsutveckling.

I den västra delen av staden inom skydds- och riskavstånd för Stångån, vattentäkt, redan etablerade verksamheter, riksväg 23/34 och Stångådalsbanan undviks nyetablering av bostäder, se figurer på sid 4 i FÖP del 2 – Vimmerbys framtida markanvändning. I ÖP 2007 har bostadsområden föreslagits inom riskområdet för översvämningar vid Stångån, BU14 och BU15. Dessa är inte längre aktuella och finns inte med i denna fördjupning.

Ett utvecklingsområde för Astrid Lindgrens Värld (ALV) låg i samrådsförslaget inom flera skydds- och riskområden. Exploatering planerades på båda sidor om Stångån med känslig natur. Det området har i

detta förslag tagits bort. En alternativ placering föreslås istället där det idag finns en halkbana, söder om ALV:s parkering.

Inom östra delen av staden finns bäst förutsättningar för utveckling av bostadsbebyggelse. Området består av skogsområden, åkermark samt ängs- och hagmarker. Inom området finns ett stort sammanhängande motionsområde som används aktivt av Vimmerbyborna. Vissa områden med kända höga natur- och kulturvärden har valts bort medan andra finns med i planförslaget.

En översiktlig naturinventering utfördes under 2014 och en analys av ekologiska samband för ängs- och betesmarker har tagits fram 2015 inför utställningen. Detta har medfört att det utifrån ny kunskap i denna FÖP och MKB rekommenderas att vissa ytor anpassas eller helt undantas exploatering.

Med utgångspunkt från att alternativ jämförts i framtagandet av ÖP 2007 och att det i och med nytt kunskapsunderlag gjorts ytterligare justeringar där olämpliga alternativ valts bort har ett huvudalternativ tagits fram, planförslaget. Huvudalternativet jämförs med ett nollalternativ.

Huvudalternativ kortbeskrivning

Vimmerby stad uppskattas öka invånarantalet fram till 2034 med ca 350 personer. Även turismen väntas öka då flera satsningar görs b.l.a. inom Astrid Lindgrens värld och trädgårdar .

Planförslaget beskrivs utförligt i del 2. Planområdets förutsättningar och miljö- och riskfaktorer redovisas i del 1 – Inledning och förutsättningar, Vimmerby idag.

Sammanfattningsvis innebär planförslaget följande:

- Förtätningar av innerstaden. Centralt intill stadskärnan finns outnyttjade markområden som idag upplevs ödsliga. På dessa platser föreslås bostäder och verksamheter.
- Bostadsbebyggelse möjliggörs i de östra delarna av staden inom gång- och cykelavstånd från stadskärnan med service och närhet till rekreationsområden, skola och idrottsanläggningar. Vimmerby kan växa med minst 500 bostäder fram till år 2034.
- Ett stort rekreations- och motionsområde öster om staden säkerställs i plan.
- Nya områden för skola och idrott nära både stadens kärna och bostadsområden samt med en framtida anslutning till riksväg 23/34.
- Besöksnäringen kring Astrid Lindgrens Värld ges möjlighet att utvecklas och växa. Nya ytor för besöksnäring norr och söder om dagens verksamhetsområde föreslås.
- Ett markområde för en framtida ringled norr om staden säkerställs. Vägen kommer att avlasta trafiken inne bland bostäderna och möjliggöra nya områden för stadens framtida utbyggnad. Som en första etapp kan en ny nordlig infart från

riksväg 34 byggas med en direktinfart till Astrid Lindgrens Värld.

- Verksamheter/industri förläggs i anslutning till redan befintliga verksamhetsområden. Ett ytterligare verksamhetsområde planeras strategiskt där riksvägarna korsas, vid Åkebo rastplats.
- Möjlighet för den kommunala hästverksamheten att flytta och utvecklas. Ett nytt område planeras för en framtida ridanläggning öster om dagens anläggning. Området som idag är avsatt för hästverksamhet kommer fortsättningsvis att vara rekreativsområde.
- Utbyggnad av kommunalt VA-nät. Detta innebär att bebyggda områden som idag inte har tillgång till kommunalt VA kan ansluta sig.
- Gång- och cykelnätet kommer att förbättras och byggas ut.
- Bryggområde vid den norra strandremsan av sjön Nossen planeras. I och med röjning av det idag igenväxta området och anläggandet av bryggor ökar tillgängligheten till området.

Nollalternativ

Nollalternativet bör spegla en trolig utveckling om det aktuella planförslaget inte genomförs och bör inriktas på de väsentliga miljöförhållandena. Nollalternativet fungerar som en referensram för att underlätta jämförelser med andra alternativ.

För Vimmerby innebär nollalternativet att ingen fördjupning av översiktsplanen sker. Det innebär att befintliga och gällande planer och program är vägledande inför kommande detaljplaneläggning. MSB:s och SMHI:s översvämningskartering visar att områden som pekades ut i ÖP 2007 för bebyggelse, ej är lämpliga p.g.a. för stor översvämningsrisk. Det kan därför bli svårt för kommunen att möta framtida behov av bostäder. Vissa detaljplaner som redan påbörjats kan komma att genomföras, men bebyggelseutvecklingen riskerar att ske utan en strategi där helheten studeras. Det finns även risk för att bebyggelsen inte planeras efter invånarnas behov av varierade boendeformer. I nollalternativet är det inte säkert att en ny skola kan samlokaliseras med ny idrottsanläggning och ligga i ett strategiskt läge i förhållande till centrum, bebyggelse och infrastruktur.

Ett område i Lundområdet har detaljplanerats och bedöms bebyggas i närtid. Ett utbyggnadsområde vid sjön Nossen bedöms antas under 2016. Ett nytt område för ALV:s verksamhet där det idag finns en halkbana kommer att bebyggas med hotell då gällande plan från 2010 medger sådan utveckling.

Kommunen planerar att ha en bra markberedskap för att verksamheter ska kunna etableras i kommunen. Om planen inte kommer till stånd finns det risk för att kommunen inte kan tillhandahålla mark för verksamheter i den utsträckning som efterfrågas.

De enskilda avloppslösningar som finns inom spridd bebyggelse kommer fortsatt vara kvar.

Den markreserv som säkerställer en framtida ringled kan komma att nyttjas för andra ändamål. Det kan bli svårt att hitta en bra övergripande trafiklösning i framtiden. Detta skapar mindre flexibilitet i framtida detaljprojekteringar.

Metod

Inför starten av MKB-uppdraget hölls ett möte med kommunen där MKB-författare, planförfattare, kommunekolog och representant från Vimmerby Energi & Miljö deltog. I samband med mötet gjordes ett platsbesök. Kommunen presenterade FÖP-området och tillhandahöll relevant underlagsmaterial. Utöver det material som delgavs, har Calluna gjort en översiktlig naturvärdesinventering och analys av ekologiska samband för ängs- och betesmarker över hela FÖP-området. Utredningarna presenteras närmare nedan.

Underlagsmaterial

Miljökonsekvensbedömningen grundas på:

- Underlag inklusive behovsbedömning från Vimmerby kommun
- Möte med kommunen
- Platsbesök
- Översiktlig Naturvärdesinventering
- Analys av ekologiska samband för ängs- och betesmarker
- Utredningar av natur- och kulturmiljövärden
- Utredningar gällande miljöundersökningar för Krönsmon
- Utredningar gällande geoteknik, hydrologi och dagvattenhantering.
- Räddningstjänstens risk- och sårbarhetsanalys vid händelse av skyfall
- Vimmerby kommuns risk- och sårbarhetsanalys vid extraordinaära händelser
- SMB:s och SMHI:s Översvämningskartering längs Stångån genom Vimmerby.
- Vimmerby kommuns VA-plan 2012
- Bullerkartering
- Trafikanalys
- Digital geografisk information från Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Artdatabanken, SGU, Vimmerby kommun, Fornminnesregistret (informationssystemet om fornminnen, FMIS)
- Litteratur- och kartstudier (kända rapporter, böcker, utredningar, kartor mm)

Översiktlig naturvärdesinventering (NVI)

Calluna genomförde i maj 2014 en översiktlig Naturvärdesinventering. Inventeringen har utförts i syfte att resultatet ska kunna användas som underlag till MKB-utredningen och vara vägledande

inför kommande detaljplaneläggning. Planens områden delades in i så kallade storområden (nr 1-36) och har givits en preliminär naturvärdesklass och avgränsning. Under dessa storområden redovisas de ingående delområden som blivit naturvärdesklassade med; naturtyp, beskrivning och motiv till klassning. Under rubriken ”grad av påverkan” ges en bedömning av hur allvarlig förlusten är av naturvärdena inom storområdet om hela området exploateras, d.v.s. om ingen hänsyn tas. Under samma rubrik görs även en bedömning av hur storområdets naturvärden påverkas om klassade områden kan sparas, d.v.s. om hänsyn tas. I de flesta fall blir påverkan liten om klassade områden sparas. Hur allvarlig förlusten blir har även bedömts för varje enskilt område med utgångspunkt att de helt försvinner. Rekommendationer om vilka kompletterande undersökningar som kan bli aktuella finns specificerade.

Analys av ekologiska samband för ängs- och betesmarker

Inför utställning av denna FÖP har Calluna fått i uppdrag att fördjupa kunskapen om hur den planerade utvecklingen kan påverka ängs- och betesmarker och därefter ta fram förslag som kan bidra till att minska påverkan på naturvärden knutna till dessa miljöer.

Arbetet har genomförts genom GIS-analyser av täthet och ekologiska samband för ängs- och betesmarker, studier av känd kunskap, tidigare inventeringar samt kombinerat denna kunskap med kommunens samsråds-FÖP för Vimmerby stad och andra styrande dokument. För Vimmerbys Östra delar har viktiga spridningssamband identifierats. Rekommendationer om vilka anpassningar som kan göras och hur förstärkningsåtgärder kan genomföras.

Bedömningsgrunder

Planen har bedömts mot ett nollalternativ med avseende på påverkan, effekter och konsekvenser på miljön utifrån känd kunskap om området. Konsekvensbedömningarna har gjorts utifrån att hela planen förverkligas även om det scenariot kanske inte inträffar.

Konsekvenserna bedöms utifrån förväntad grad av påverkan, effekter på värden och varaktigheten av påverkan. Översiktsplanen pekar inte ut exakt hur den förväntade utvecklingen ska ske, utan anger förslag och riktlinjer för den. Detta innebär att MKB:ns konsekvensbedömningar anger risken för att negativa konsekvenser kommer att uppstå om planförslaget genomförs.

För konsekvensbedömning av planen används nationella, regionala och kommunala mål, miljökvalitetsnormer och riktlinjer för miljö, hälsa och utveckling. De kommunala målen hämtas ur ÖP 2007.

Naturvårdsverkets, Boverkets och Riksantikvarieämbetets handledningar används för bedömning av betydande miljöpåverkan.

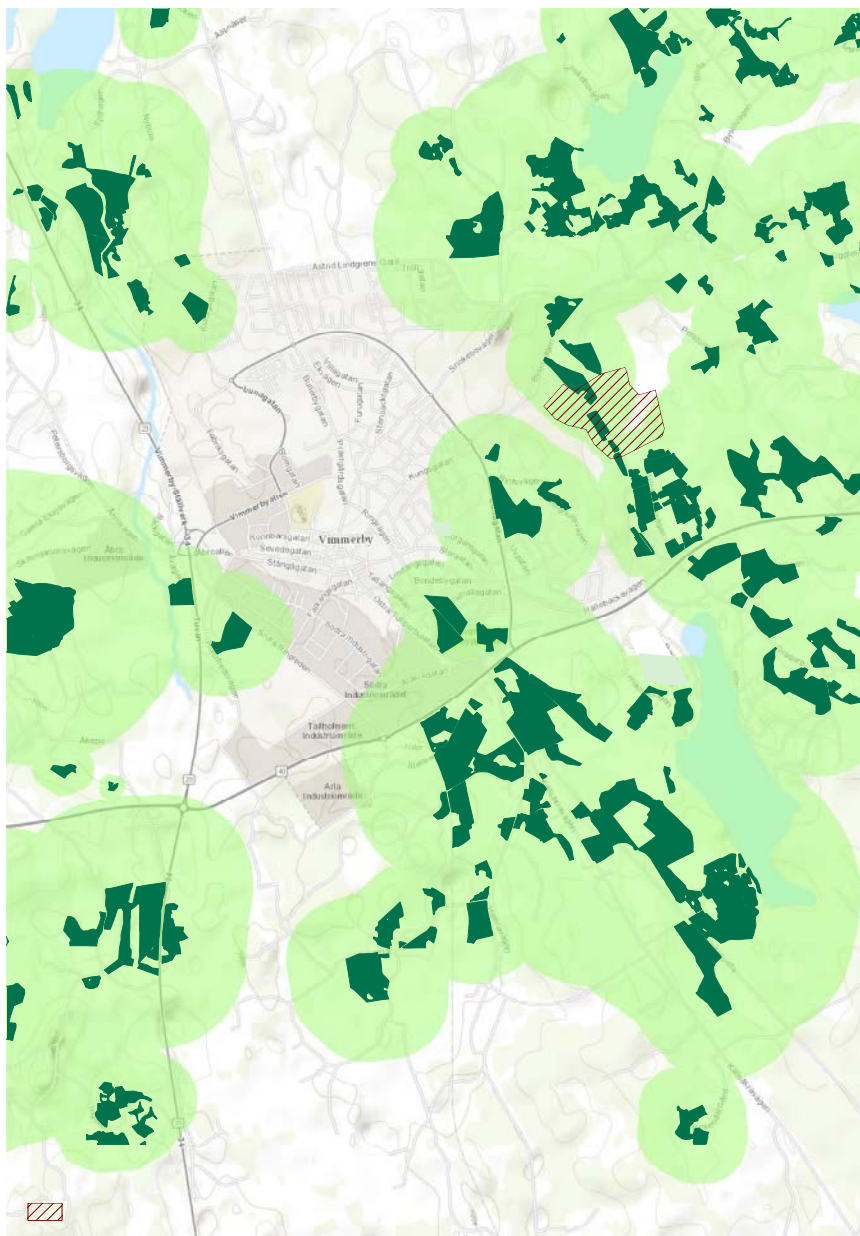
Konsekvensbedömning natur- och kulturmiljöer

Naturmiljö

Vimmerby ligger i ett småbrutet moränlandskap med många småsjöar. Den största sjön i området, Krön, ligger några kilometer nordväst om staden. Den äldsta delen av Vimmerby ligger på en grusås vid kyrkan på högsta punkten i öster och den övriga stadsbebyggelsen grupperad väster om denna i öst-västlig riktning.

Vimmerby är en mycket gammal kulturbygd med anor ända tillbaka till yngre stenåldern och bronsåldern. Sedan järnåldern (400 f Kr-1050 e Kr) har Vimmerby troligen varit en viktig centralort. Odling och boskapsskötsel har en lång och stark kontinuitet i det här landskapet vilket präglar Vimmerbys stadsutveckling idag där stenmurar och stenrösen finns sparade mellan bostadskvarteren. Aktiva jordbruk och fina ängs- och betesmarker finns i utkanten av staden mot ost och syd.

Vimmerby representerar i stora delar fortfarande det gamla odlingslandskapet med sina byar och gårdar i rött med vita knutar omgivet av åkrar och hagmarker. Landskapet har dock genomgått stora förändringar de senaste 100 åren (Sandström 2015). I Vimmerbytrakten fanns kring år 1900 mellan 7,5-10% ängsmark som nu minskat till mellan 1-2 % (år 2013). Det finns dock fortfarande goda förutsättningar att bevara och utveckla de värden som är kopplade till ängs- och betesmarkerna i och runt Vimmerby. Vimmerby kommun har en jordbrukstradition som fortfarande är stark, här finns med andra ord goda förutsättningar att fortfarande bruka och värna jordbrukslandskapets biologiska mångfald. Resultaten av ängs- och betesmarksanalysen (Sandström 2015) visar tydligt att det finns viktiga spridnings samband i områdena runt Älåkra, Folketspark-Lundområdet, Nossen och Ulriksdal, se figur nedan.



Här finns fina träd- och buskbärande hagmarker med artrik flora och odlingsrösen som skapar värdefulla livsmiljöer för hävdgynnade arter, se figur med bild på områdena runt Älåkra nedan. I det mer skogsbevuxna Ulriksdalsområdet finns mindre områden med fina naturbeten och småbäckar.



Cirka 500 meter väster om stadskärnan har Stångån sitt lopp och rinner här norrut till sjön Krön. De lägsta områdena söder och sydväst om staden består av delvis vattensjuka mader runt Stångån och Lillån. Stångån är ett starkt fäste för utter. I anslutning till tätorten finns flera uttergryt med lyckade föryngringar. Förutom Stångån kan även nämnas Lillån och Korkaån.

Nordväst om Vimmerby ligger Vimmerbydeltat som är en av länets mest värdefulla bildningar från geovetenskaplig synpunkt. Deltaplanet är en klassisk lokal som var känd redan för 100 år sedan för att ge avgörande belägg för hur landskapsutvecklingen ägt rum under inlandsisen. Vimmerbylinjen på deltat är ett israndsläge med ryggar av morän och isälvsmaterial. I utkanten av deltat på de hästbetade sandiga markerna vid Skvalmossen mellan järnvägen och rv 34 finns en fin backsippsäng som blommar vackert på våren, se figur nedan. De sandiga solbelysta markerna vid Vimmerbydeltat, och även på andra platser kring Vimmerby kan också vara värdefull för t.ex. sandödlor som finns dokumenterad vid det nya industriområdet på Krönsmon. Försök att gynna svart pälsbi har genomförts vid sluttningarna vid kyrkogården inom länsstyrelsens åtgärdsprogram. De sandiga miljöerna är viktiga stekelmiljöer.



I den småbrutna mellanbygden varvas skog med mindre byar och gårdar. Skogen är generellt brukad i de föreslagna planområdena men det finns små skogsområden som är naturvärdesklassade. De något äldre skogsbiotoperna inom planområdena i norra staden och vid Höknäset väster om Nossen bör nämnas.

Naturmiljöerna är särskilt känsliga för:

- Exploatering i utpekade naturvärdesobjekt.
- Åtgärder som försämrar kvaliteten i naturmiljöer t.ex. upphörd hävd, avverkning av värdefull skog, ökat buller, gödsling, dränering av våtmarker, kanteffekter, näringstillförsel etc.
- Ökade barriäreffekter.

Rekommendationer i FÖP

Naturinventering föreslås i Älåkra, Nossen, Folkets park och Lundområdet samt för industri och annan verksamhet och besöksnäringen. Ulriksdal och Norra staden rekommenderas att spara höga naturvärden.

För infartsvägen från riksväg 23/34 rekommenderas en naturinventering och konsekvensbedömning.

Konsekvenser av planförslaget

Ekologiska samband och grönstruktur

I Vimmerbys sydöstra delar finns stor koncentration av ängs och hagmarker. Flera av de exploateringsytorna som föreslogs i samrådsförslaget till denna plan riskerade att påtagligt försvaga spridningssambanden mellan olika ängs- och hagmarksområden i södra och östra delarna av planområdet (Sandström 2015). I och med detta har kommunen anpassat planen och flera av de områden som har höga naturvärden

har kunnat undantas exploatering. Anpassningar har skett inom områdena Älåkra, Folketspark- och Lundområdet, Nossenområdet. Trots att situationen är bättre i utställningsförslaget jämfört med samrådsförslaget innebär förslaget ändå en viss försämring av spridningssambanden. I dessa områden bör man inom planeringen göra åtgärder för att säkra spridningsvägar och det är även viktigt att säkerställa möjligheterna för att hävda närliggande betesmarker. I de områden som riskerar ett brott på spridningssambanden blir vidare studier och åtgärder särskilt viktiga. Möjligheter finns att inom detaljplaneringen förstärka värden och kompensera arealförlust och spridningshinder med kvalitetshöjande åtgärder. Planområdet bör detaljstuderas men det kan även på vissa ställen bli aktuellt med förstärknings- och kompensatoriska insatser utanför planområdet.

Exempel på förstärkningsåtgärder som kan underlätta spridning och minska skador på habitat i ängs- och betesmarker är t ex:

- anläggande av naturliga grässlånter längs vägar och gräsytor som kan slåttas
- säkra tillgång till nektar och parningsplatser genom att planera och gynna blommande träd- och buskar samt bryn
- restaurera igenväxande sparade betesmarker som kan öka i värde för arter knutna till bostadsområden
- bevara och skapa småbiotoper, som t.ex. stenmurar och rösen, alléer, småvatten, vägrenar, diken

I de flesta områden bedöms det finnas tillräckliga ytor att skapa åtgärder som möjliggör att funktionen kan bibehållas och förstärkas. För ett planområde inom Folketspark Lundområdet (område 1 a i inventeringen) går det inte i dagsläget att säga om det med kvalitetshöjande och kompensatoriska åtgärder går att upprätthålla spridningsfunktionen genom området. I och med de anpassningar som gjordes till utställningsförslaget har dock möjligheterna för att kunna förstärka värden i omgivande marker ökat.

Idag är det svårt att konsekvensbedöma påverkan på naturmiljön vid utbyggnad av en ringled då tillräckliga underlag saknas. Den nya infarten och ringleden är viktig att särskilt studera ur landskapsperspektiv inför planeringen av den. Den kommer att bryta landskapsrummet och skapa nya barriärer i idag småskaligt landskap. Ringleden som den ligger i planen berör flera naturbetesmarker och odlingslandskap (Sandström 2015). Då exploateringen riskerar att ta värdefulla naturmiljöer i anspråk och kan ge svårigheter att bruka mark samt försämrar spridningsmöjligheter bör placering och skyddsåtgärder studeras särskilt. Analysen behövs för att möjliggöra bästa anpassningen till landskapets värde för natur, kultur och människor.

Med inarbetad hänsyn och åtgärder som föreslås i underlaget för ängs- och betesmarker (Sandström 2015) bedöms konsekvenserna för de ekologiska sambanden kunna bli små- måttliga men för Folketspark-

Lundområdet finns risk för stora konsekvenser om inte tillräckliga åtgärder för att säkra spridning genomförs.

Odlingslandskap och betesmarker

I och med planförslaget sker det arealförluster av ängs- och betesmarker på 15 %. Särskilt hög blir den förlusten när områdena sammanfaller med områden som i naturvärdesinventeringen pekas ut ha höga naturvärden.

Det är viktigt att ny bebyggelse anpassas till naturmiljön och de kulturspår med odlingsrösen, stenmurar som finns. Vid Lundområdet och Astrid Lindgrens Värld-Nybble-ny infart med hög koncentration av naturvärden finns störst risk för stora konsekvenser för områden med höga naturvärden.

I Lundområdet finns ett område med hagmark som till stora delar har betats och har fin struktur med äldre buskar och hagmarksträd av många arter. Hävdgynnad flora glest till allmänt spritt (Område 1a i inventeringen). Det är ett sammanhängande område som skulle gynnas av fortsatt skötsel och bete. Det har även en historik av lång hävd. En exploatering av området riskerar att få måttliga konsekvenser för Naturmiljön. Om området sparas och sköts kan det gynna redan befintliga naturvärden och konsekvenserna bedöms som positiva. Som redan nämnts i stycket ovan har området även en viktig spridningsfunktion mellan omgivande ängs- och hagmarker.

Konsekvenserna för odlingslandskap och betesmarker bedöms bli måttliga. Det beror främst på arealförlusten men även att vissa områden med höga naturvärden tas i anspråk.

Sandmiljöer i staden och Vimmerbydeltat

Vid exploatering på sandiga marker bör åtgärder utredas som kan gynna sandlevande organismer. Krönsmon, det nya industriområdet och Astrid Lindgrens Värld-Nybble-ny infart som ansluter till det regionalt viktiga Vimmerbydeltat har potentiellt höga naturvärden. Områdena kan bli viktiga för sandlevande organismer om man säkrar tillgång till nektarkällor och sandiga marker i samband med planläggning. Även i centrala Vimmerby finns sandig mark, t.ex. vid banverkstomten och Tullportsområdet och dessa bör ses som en tillgång i planeringen. Risker för stora konsekvenser för naturmiljö är måttliga i anslutning till exploatering på sandiga miljöer på Vimmerbydeltat. Om anpassningar och skötselåtgärder görs kan man gynna sandorganismer genom enkla åtgärder och minska konsekvenserna till små eller positiva.

Skogsmiljöer

Anpassningar av bebyggelseområden bör göras för att minimera intrång i naturvärdesklassade skogsmiljöer i och kring Vimmerby. Det finns förutsättningar i den fördjupade översiktsplanen att ta hänsyn till dessa och om så görs kan konsekvenserna för skogsmiljöer bli små.

Konsekvenser av nollalternativet

Färre områden bedöms kunna exploateras. För de exploateringar som kommer att ske kommer naturmiljön att bedömas för varje enskilt projekt. Detta kan ofta innebära negativa konsekvenser för naturvärden då det blir svårare att bedöma effekter på naturvärdena i hela sitt sammanhang.

Lundområdet som fram till idag har betats riskerar att växa igen om inte fortsatt skötsel eller bete kan garanteras. I och med igenväxning kommer även områdets funktion för spridning mellan ängs- och hagmarker att försämras. I ÖP 2007 har området lagts ut som kulturresevat men kommunen har ännu inte påbörjat en process att inrätta ett sådant så det bedöms inte längre vara en trolig utveckling av området.

För övriga områden i sydöstra Vimmerby som tar ängs- och hagmarker i anspråk finns det en risk att man undervärderar konsekvenserna av att exploateringen kan bryta viktiga spridningssamband.

Ringleden kommer inte till stånd vilket innebär att negativa konsekvenser till följd av habitatförluster och barriäreffekter uteblir.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för naturmiljön i nollalternativet få måttligt negativa effekter.

Vattenmiljö

Grundvatten

Vimmerby har mycket god grundvattentillgång genom åsformationerna Vimmerby-Skillingarum och Västra skogen i Vimmerby samt i Södra Vi-åsen (överföringsledning till Vimmerby). Grundvattenförekomsterna bedöms idag ha god kemisk och kvantitativ status, men det finns i anslutning till åsarna industrier och MIFO-objekt i klass 1 och 2 som utgör hot mot grundvattnet (Larsson 2012). Området kring Vimmerby och främst kring Stångån är flackt och det finns risk att översvämning från Stångån kan påverka grundvattnet negativt. Vattenmyndigheten bedömer därför att det finns risk för att god kemisk status inte kan uppnås i framtiden. I kommunens VA-plan (framtagen 2011-2013) poängteras att framtida planering ska ta stor hänsyn till dessa viktiga grundvattenområden. En stor del av Vimmerby-Skillingarumformationen ligger inom vattenskyddsområde (Länsstyrelsen 2013) men översyn av detta område pågår.

Potentiellt finns flera sjöar inom kommunen som kan lämpa sig för dricksvattenproduktion. Att uppföra ett nytt ytvattenverk för bered-

ning till dricksvatten kräver dock stora investeringar.

Ytvatten

De enda ytvattenförekomsterna som direkt berörs i planområdet är Stångån och Nossen. Ekologisk status i Stångån är måttlig (VISS 2014), men kvalitetskravet till 2021 är god ekologisk status. Den hydrologiska regimen bedöms vara hög, d.v.s. vattenflödena är höga respektive låga vid rätt tidpunkter på året och flödena är inte förändrade genom regleringar. Åfårans form är dock kraftigt påverkad längs sträckan och även konnektiviteten bedöms vara måttlig. Konnektiviteten är ett mått på hur lätt organismer kan förflytta sig längs vattendraget och dess grunda strandmiljöer utan att behöva lämna sin naturliga livsmiljö. Det är dessa förhållanden som är främsta skälet till att ån bedöms ha måttlig ekologisk status. De biologiska parametrar som undersökts är kiselalger (god status) och fisk (måttlig status). De fysikaliska-kemiska förhållande bedöms vara goda. Kemisk status är god med undantag för kvicksilver, som är ett problemämne i stora delar av landet.

Ekologisk status i Nossen är god och vattenmyndigheten bedömer att målet om god ekologisk status kommer att nås vid målåret 2015. Den hydrologiska regimen bedöms vara hög och sjöns morfologi bedöms vara god. Av de biologiska parametrarna är det enbart fisk som undersökts (hög status) och det finns ingen bedömning av de fysikaliska-kemiska förhållandena i ytvattnet. Kemisk status är god, även här med undantag för kvicksilver. Badvattenkvaliteten har bedömts som utmärkt de senaste åren 2011-2013.

Lillån som rinner genom staden, delvis kulverterad, bedöms inte påverkas direkt av den fördjupade översiktsplanen. I övrigt förekommer ett mindre antal småvatten, våtmarker och diken/bäckar inom planområdet, men det är få av dem som kommer i konflikt med planen.

Vattenmiljöerna är särskilt känsliga för:

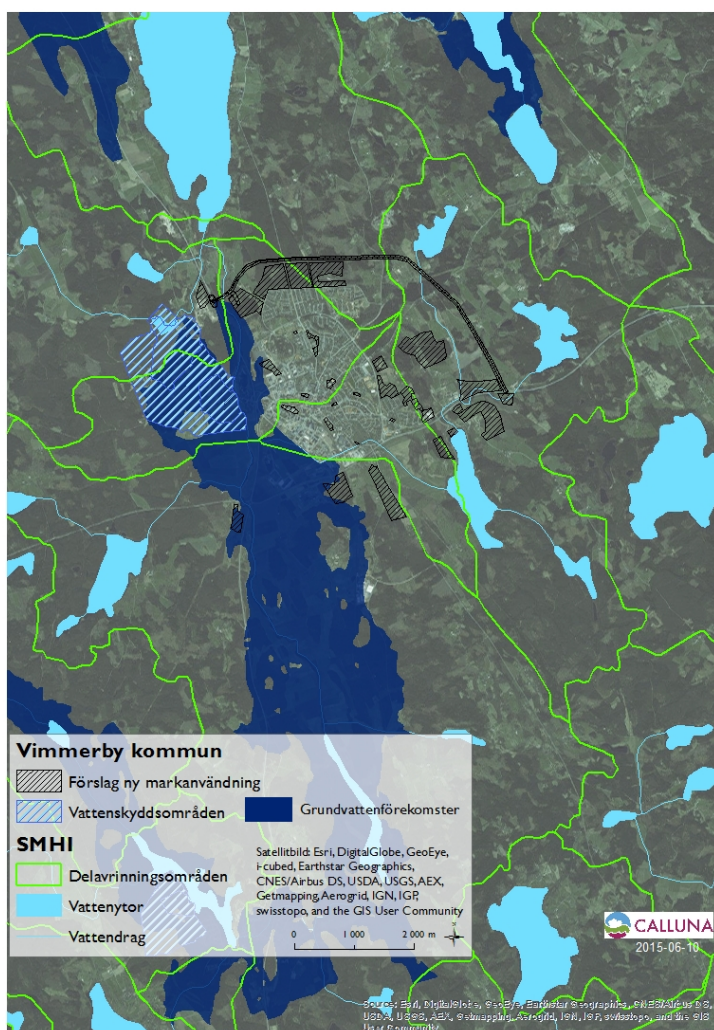
- Föroreningar och förorenat vatten som kan nå grundvattnet eftersom åsformationerna är sandiga och kan vara genomsläppliga.
- Föroreningar som når ytvattenförekomsterna vilket kan försämra allt från badvattenkvalitet till förutsättningar för organismer, t.ex. fisk.
- Fysisk störning av botten och stränder eller kulvertering i rinnande vatten vilket kan påverka förutsättningar för bl.a. bottenfauna och fisk och däggdjur som utter.
- Förändrad hydrologi genom att exempelvis hårdgöra ytor eller leda bort dagvatten vilket kan ändra tillrinningen till små vattenmiljöer och rinnande vatten.

Konsekvenser av planförslaget

Grundvatten

I den fördjupade ÖP:n planeras för ett litet verksamhetsområde i närheten av vattenskyddsområdet, vid Krönsmon på västra sidan om väg 23/34, samt verksamhetsområdet vid Åkebo rastplats som ligger inom grundvattenförekomsten. Hänsyn måste tas till verksamheternas art och lämpliga förebyggande åtgärder vidtas för att förhindra eller minska risken för att olyckor inom områdena sker som kan påverka grundvattnet. Dagvattenhantering från verksamhetsområdena måste också planeras noga så att risken att föroreningar tränger ner till grundvattnet undviks. Om denna hänsyn tas bedöms planen medföra små konsekvenser, d.v.s. liten risk för att grundvattenstatus försämras.

Risken att befintlig verksamhet inom planområdet ger upphov till försämrad grundvattenkvalitet bedöms av Vattenmyndigheten som betydande i ett längre perspektiv. Av denna anledning håller kommunen på med en översyn av vattenskyddsområdet och bestämmelser för dessa.

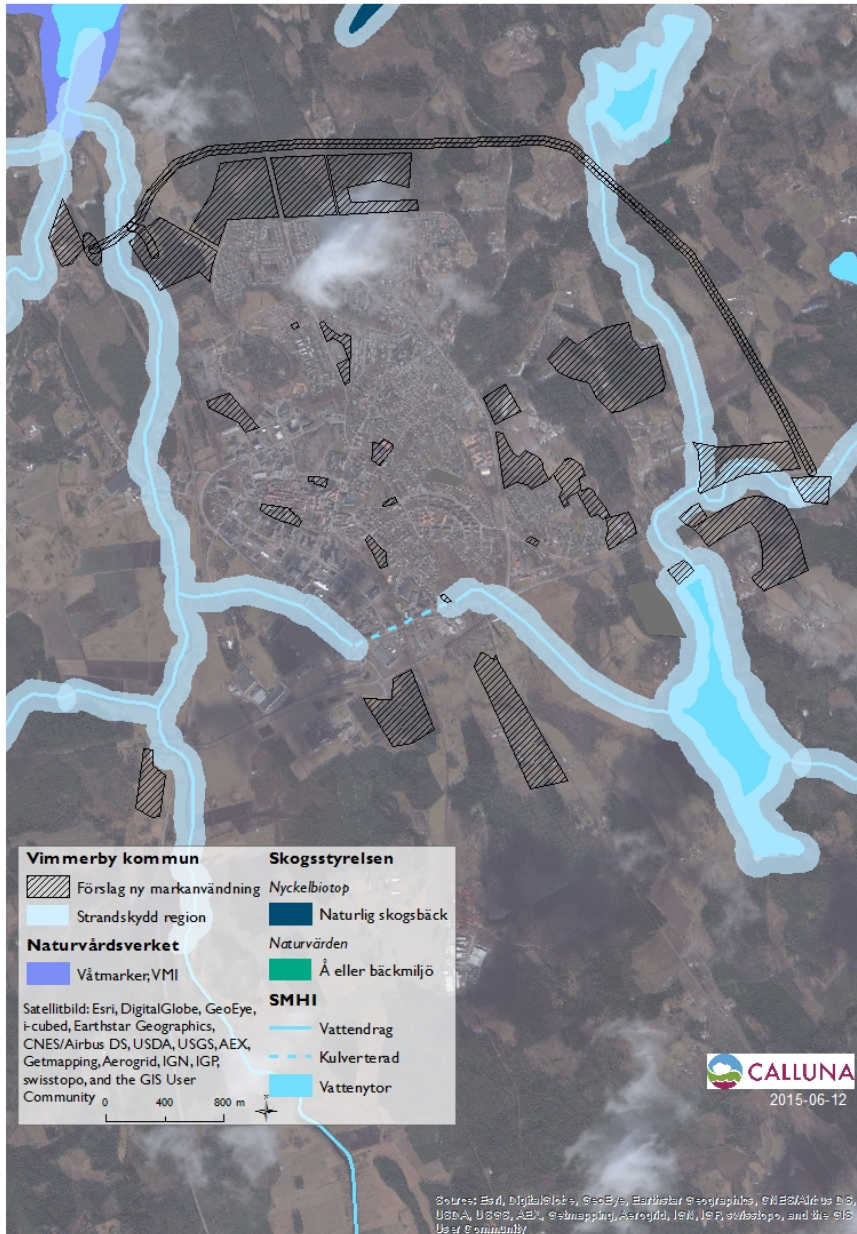


Ytvatten

I utvecklingsområdet för ALV (idag halkbana) påverkas ingen vattenmiljö direkt, men området ligger relativt nära Stångån och man bör i detaljplaneskedet säkerställa att ingen ökad belastning på Stångån uppstår jämfört med idag. LOD-åtgärder är viktiga för att säkerställa vattenkvaliteten. Näringsbelastningen på ån är hög från omgivande jordbruksmark och nya verksamheter bör inte öka belastningen på ån. Se vidare under kapitlet Klimat och översvämning. Genom skyddsåtgärder och hänsyn kan konsekvenserna bli obetydliga till små.

I Nossens norra del planeras för bryggor. Idag är strandzonen delvis vassbevuxen, men vassbältena är inte breda. Inför byggstart ska anmälan om vattenverksamhet upprättas till Länsstyrelsen. Då behöver man göra en noggrannare undersökning av vassarnas och vattenområdets värde och betydelse för exempelvis fågel och fisk. Preliminärt bedöms dock konsekvenserna för biologiska värden i Nossen bli små till måttliga av planens genomförande.

I övrigt berörs några mindre vattenområden av planen och de har bedömts i Callunas naturvärdesinventering och redogörs för i FÖP del 2 under respektive planområde. I Ulriksdalsområdet finns flera vattenmiljöer (en del biotopskyddade då de ligger i jordbruksmark), dels ner mot väg 40 i ridhusområdet, dels upp mot golfbanan. Det är små naturliga bäckar med delvis fina sandiga grusiga bottnar. Ingrepp i områdena som påverkar vattenmiljöerna bedöms ge måttliga till stora skador på naturmiljön och stor hänsyn bör därför tas. Dispens från biotopskyddet kan bli aktuellt att söka. Fortsatta undersökningar i form av bottenfaunaundersökningar rekommenderas om de vattenmiljöerna kan påverkas. Genom skyddsåtgärder och hänsyn kan konsekvenserna bli små.



I industriområdet vid Vallåkrarondellen (närheten av Arla) finns en våtmark i skogen med delvis större öppna vattenyor samt ett större öppet vatten med våtmarker i kanterna. Dessa områden har värden för smådjur, groddjur och fågel. En groddjursinventering rekommenderas om områdena kan beröras då alla groddjur är fridlysta och finns upptagna i artskyddsförordningen. Med skyddsåtgärder och hänsyn tagen bedöms skadorna och därmed konsekvenserna kunna bli små.

Lillån, som delvis rinner kulverterad genom staden bedöms inte beröras på annat sätt än att mängden dagvatten som når ån kan förändras, troligen marginellt. Eftersom lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) och andra dagvattenåtgärder planeras i samband med nybyggnation bedöms vattenkvaliteten i ån inte försämrans även om mängden dagvatten ökar något.

Konsekvenser av nollalternativet

Grundvatten

Risken att befintlig verksamhet inom planområdet ger upphov till försämrad grundvattenkvalitet bedöms av Vattenmyndigheten som betydande i ett längre perspektiv, men skiljer sig inte från konsekvenserna i planförslaget.

VA-planen är tydlig med att mycket stor hänsyn ska tas vid ny planering inom vattenskyddsområdet/grundvattentäkten och nollalternativet bedöms därmed innebära samma konsekvenser som planförslaget vad gäller påverkan på grundvatten, d.v.s. små konsekvenser av nya verksamheter om VA-planens rekommendationer följs ”Etableringar som sker inom eller nära grundvattentäkten Skillingarum måste med nödvändighet ta stor hänsyn till den känsliga marken som kan ha stor genomsläpplighet. Man bör undvika etableringar av verksamheter som potentiellt kan orsaka stor skada på grundvattenförekomsten”.

Ytvatten

Färre områden bedöms kunna exploateras i nollalternativet och antalet vattenmiljöer som påverkas kan därmed bli färre i nollalternativet. För de exploateringar som kommer att ske kommer vattenmiljön att bedömas för varje enskilt projekt och varje nybyggnadsprojekt ses som en isolerad företeelse. Detta kan leda till att man inte tar hänsyn till sambanden som kan finnas på en större skala, till exempel att småvatten eller vattendrag förändras, kulverteras etc. så att avstånden mellan goda livsmiljöer för organismer ökar.

Sammantaget bedöms konsekvenserna av nollalternativet bli små till högst måttliga.

Kulturmiljö

Värdefulla kulturmiljöer

Värdefulla kulturmiljöer finns beskrivna och illustrerade i FÖP del 1, sid 35. De flesta av dessa miljöer kommer inte att påverkas när planen genomförs. De kulturmiljöer som kan komma att påverkas är främst stadskärnan (nr 6) och Höghultsvägen i Lundområdet (nr 7) och Korcka kvarnar (nr 1).

Stadskärnan

Vimmerby stad är riksintresse för kulturmiljövård (K84) enligt miljöbalken 3 kap 6 §. Gatunätet, tomtmönstret och det ovanligt stora torget med medeltida grunddrag och en oregelbunden rutnätsstruktur samt gamla infartsvägar. Småskalig träbebyggelse, gårdar med dekormålningar från 1600- och 1700-tal och välbevarade gårdsrum. Längs med Storgatan finns flera byggnadsminnen. Inom riksintresseområdet planeras för bostäder och verksamheter på tre ställen (1) parkeringen vid Tullportsområdet, (2) verksamhetsområdet med bilhallen vid ”Karlbergsfastigheten” och (3) bensinstationen intill Källängsparken. (se sidan 44-49, del 2)

I anslutning till stadskärnan ligger *Källängsparken* som sedan 2010 är en byggnadsminnesförklarad park. Parken är skapad av Ulla Bodorff kring 1950. Källängsparken är den enda parken i Vimmerby där det finns stora sammanhängande ytor för konserter, lekar, spel, umgänge och vistelse. Parken är viktig för hela Vimmerby men fungerar samtidigt som grannskapspark för många centrala bostadskvarter. Parken har genomgått få förändringar sedan den anlades. Den är idag ett värdefullt uttryck för 1940- och 50-talens park- och trädgårdsarkitektur. Intill Källängsparken planeras för bostäder och verksamheter där det idag ligger en bensinstation (se sidan 48, del 2).

Lundområdet

Väster om Stadskärnan i *Lundområdet*. Längs med Ryds- och Höghultsvägen finns en bevarandevärd kulturmiljö med äldre bostadshus. Området är omgivet av jordbruksmark och har en speciell lantlig karaktär. Vägen har en slingrig struktur är ett populärt rekreationsstråk. I kommunens ÖP från 2007 är detta område avsatt som ett kommunalt natur- och kulturlandskap, vilket inte har förverkligats.

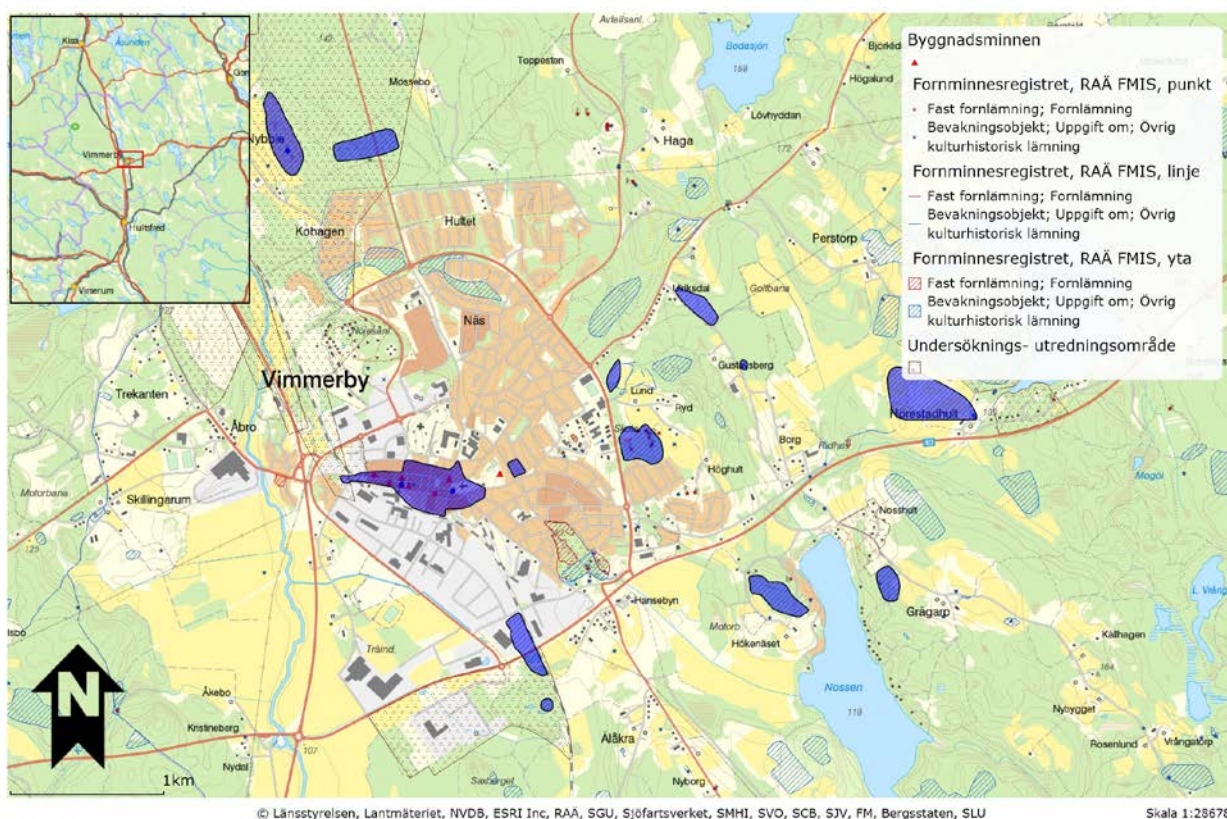


Korka kvarnar

Enligt miljöbalken 3 kap 6 § är Korka kvarnar riksintresse för kulturmiljövård (K83). Kvarnläge från 1400-talet ligger nordväst om staden. Tre kvarnar nedanför varandra vid Högerumsån. Här har det funnits spinneri, vadmalsstamp, benstamp och benmjölsfabrik. Idag finns en smedja, en såg och en snickeriverkstad samt en R-märkt stenvalvsbro. Ca 300 meter från kvarnområdet men innanför riksintresseområdet planeras för en utökning i norr av redan befintligt verksamhetsområde (område 1 sidan 50, del 2).

Forn- och kulturlämningar

Värdefulla fornlämningsområden finns utspritt kring hela staden. Fornfynd berättar att trakten kring staden varit befolkad sedan yngre stenåldern och bronsåldern. I sydöstra delen av Vimmerby ligger Gästgivarehagen som är ett av Kalmar läns största fornlämningsområden med två gravfält från yngre järnåldern. De många fornlämningarna, särskilt gravfälten från järnåldern, talar för att området redan tidigt varit en viktig centralort. Fornlämningsområden och bevakningsområden som kan påverkas av planerade bebyggelseområden finns markerade på karta nedan. Det är främst miljöerna i stadskärnan, Lundområdet, Ulriksdal, Höknäset, Nossenområdet och Norra staden som riskerar att påverkas vid genomförandet av föreslagna utvecklingsområden.



Stadskärnan

Den medeltida stadskärnan är klassad som fast fornlämning. Ett bebyggelseområde längs med Borgaregatan har fornlämningar i form av stensättningar.

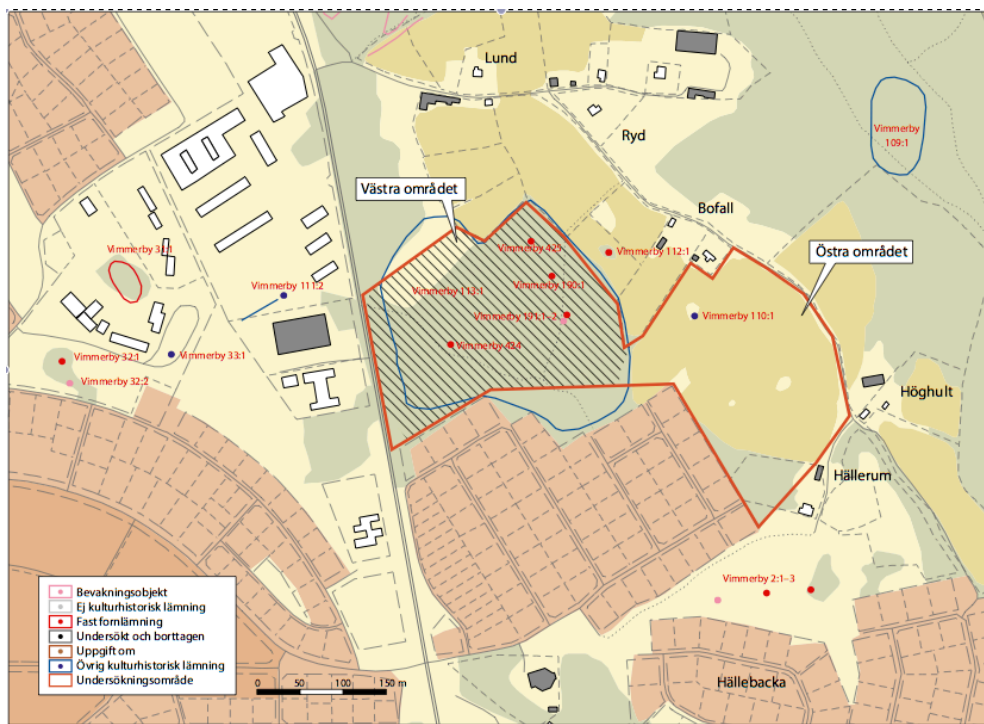
Folkets park- och Lundområdet

För del av Lundområdet, en halv kilometer nordöst från Gästgivarehagen, genomfördes 2013 en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 (Riksantikvarieämbetet 2014). Av det historiska kartmaterialet framkommer att området legat under Vimmerby stad sedan 1600-talet och att områdets markanvändning inte har förändrats radikalt över tid.

Det västra området utgörs av fossil åker, RAÄ 113:1, se figur nedan (Riksantikvarieämbetet 2014). Där konstaterades, förutom de redan kända röjningsrösena, välbevarade lämningar, främst i form av härdar, dolda under mark. Där fanns också en anläggning med gravliknande karaktär. På 1648 års karta är området markerat som beteshagar. Hela området är föreslaget som bostadsområde.

Inom det östra området, se figur nedan, framkom endast ett fåtal arkeologiska lämningar, vilka var skadade av plogen. En ytlig inventering av ytor på hällarna uppvisade inga skålgropar. Under mitten och senare delen av 1800-talet var delar av det östra området uppodlat. Kommunen har antagit en plan som medger 10 nya villatomter för området, planen vann nyligen laga kraft.

Norr om Höghultsvägen i Lundområdets norra del finns en fossil åker med hägnadssystem. Ytan planeras för bostäder.



Ulriksdal

Kring Ulriksdal har en arkeologisk utredning gjorts (Riksantikvarieämbetet 2012). Området har tillhört Vimmerby stad och till största delen utgjort skog och utmark som använts som skogsbete. De historiska kartorna över Ulriksdalsområdet visar hur man successivt brutit mark för slätter och odling.

Några fornlämningar ligger inom det område som planeras för bostäder: en fossil åker i form av röjningsrösen, röjningsvallar och stenmurar i den norra delen av området. Norr om infarten till Vimmerbyortens Ryttaförening finns en mindre fossil åker av sentida typ.

Inom det område som planeras för hästverksamhet finns, invid fastigheten Odlå, ett presumtivt boplatsoområde gömt under mark från förhistorisk tid. Området är idag hagmark. Förhistoriska boplatser ligger ofta på platser som denna, d.v.s. på lättdränerade höjdparter i söderlutning.

Nossenområdet

Två fossila åkrar finns inom utvecklingsområdena runt Nossen. Dessa områden planeras för bostäder. Området planeras för bostäder.

Norra området

I den västra delen av området finns två fossila åkrar. Området har utretts för en kraftledning och man har då identifierat ett större område som man kallar kulturminneskluster, som delvis inkluderar de fossila åkrarna. Här finns minst 200 rösen, flera troliga gravar. I området finns även en hällkista. Området anses mycket intressant och värdefullt ur kulturmiljösynpunkt även genom sitt tätortsnära läge.

Kulturmiljöerna och fornlämningarna är särskilt känsliga för:

- Markingrepp
- Åtgärder som förstör murar, rösen och hägnader
- Åtgärder som försvårar förståelsen av de historiska sambanden
- Åtgärder som förvanskar eller omvandlar kulturhistoriskt intressanta byggnader
- Åtgärder som förändrar stadsplanemönstret med dess tomtstruktur inom stadskärnan
- Ny bebyggelse i eller inom påverkansområdet av stadskärnan.
- Åtgärder som förstör eller förvanskar äldre bebyggelse längs med Storgatan och runt stora torget.
- Åtgärder som förändrar den yttre miljöns karaktär inom stadskärnan.

Rekommendationer i FÖP

Varje om- och nybyggnation inom eller intill stadskärnan kräver ytterligare studier av kringliggande bebyggelse för att finna gestaltungs-lösningar som långsiktigt tillvaratar riksintresset.

För Lundområdet rekommenderas en kulturutredning som omfattar bebyggelse och landskap.

För de områden det inte finns tillräcklig kunskap om fornlämningar och dess kulturmiljöer föreslås att vidare arkeologiska utredningar tas fram. Det gäller för områdena Älåkra, Folkets park- och Lundområdet samt Norra staden. För stadskärnan och delar av Lundområdet krävs troligtvis arkeologisk förundersökning.

Konsekvenser av planförslaget

Kulturmiljöer

Inom Vimmerby stad och riksintresse för kulturmiljövården, K84, kommer några mindre fastigheter att bebyggas. Dessa områden är parkeringsytor och verksamhetsområden och ligger i utkanten av riksintresseområdet och berör inte direkt riksintressets kärnvården längs med Storgatan. Om utformningen inte anpassas till den äldre bebyggelsen kan dock kulturmiljöns upplevelsevärden påverkas negativt. Vid detaljplaneläggning av områdena bör bebyggelsen anpassas i utformning, materialval, färgsättning och skala till stads- och landskapsbilden. Detta bör ske med bestämmelser i kommande detaljplaner. Om anpassningar görs och utformning av ny bebyggelse kan förhålla sig och samspela med de historiska strukturerna bedöms konsekvenserna kunna bli positiva för kulturmiljön och riksintresset.

Ny bebyggelse vid Källängsparken kan komma att negativt påverka parkens upplevelsevärden. Bebyggelsen bör utformas tillsammans med kulturmiljöexpertis. Kommande detaljplan bör innehålla bestämmelser om lämplig utformning av ny bebyggelse. Om anpassningar görs bedöms konsekvenserna för kulturmiljön kunna bli positiva.

Den största delen av den bevarandevärda kulturmiljön bevaras intakt. Bostadsbebyggelsen som planeras vid Lundområdet kan negativt påverka kulturvärdena längs med Höghultsvägen. Genomförandet av den redan antagna detaljplanen kommer att ta ytor i anspråk som tidigare varit jordbruksmark och kommer troligtvis att påverka den lantliga karaktären i området. Hänsyn har dock bearbetats in i planen med naturmark närmast vägen och sparade åkerholmar. Den nya planerade bebyggelsen öster om Lundgatan gör att området inte kommer att kunna upplevas från Lundgatan och att områdets lantliga karaktär ytterligare riskerar att försämrats. En del värdefull betesmark går förlorad. Området nordöst om Lindhultsgatan kan även den påverka upplevelsevärdena, men avståndet till det värdefulla området är större. Områdets rekreativvärde riskerar att försämrats. För att minska påverkan bör man inför detaljplaneläggning ta fram ett gestaltungsprogram för de nya bebyggelseområdena. Bebyggelsen kan då anpassas till den lantliga karaktären. Den nya bebyggelsen kan med rätt utformning harmoniera med det lantliga landskapet. Det är dock svårt att inom den redan antagna planen ställa krav utöver det i detaljplanen redan beslutade. Konsekvenserna av ny bebyggelse och ny planläggning bedöms för kulturvärdena bli måttliga.

Åtgärder som planeras inom Riksintresset för Korcka Kvarnar bedöms inte kunna påverka Riksintresset då området ligger mer än 300 meter från de bevarandevärda miljöerna.

Forn- och Kulturlämningar

Exploatering i Vimmerby stad ligger precis i anslutning till det fasta fornlämningsområdet som rör stadskärnan. Troligtvis kommer fornlämningar att beröras. För vidare exploatering kan arkeologisk förundersökning komma att krävas. Ytterligare kunskap tas fram för att bidra till Vimmerbys stads historia. Arkeologiska fynd tas dock ur sitt geografiska sammanhang och framtida undersökningar försvåras. Konsekvenserna bedöms bli små.

Exploateringen berör flera fornlämningsområden som anges vara fossila åkrar med murar rösen och hägnader. Det saknas kunskap om flera av dessa områden och troligtvis kommer det att krävas att exploatering föregås av arkeologisk utredning. Det kan inte uteslutas att man vid dessa platser även hittar boplatser eller gravar. Bebyggelseområden bör anpassas till ny kunskap. Vid exploatering kommer vissa kulturlämningar att behöva tas bort och kulturmiljön kommer delvis att försvinna. Utvalda fornminnesobjekt som vissa rösen och hägnader bör kunna bevaras även när områden bebyggs. Konsekvenserna bedöms bli alltifrån små till stora. Om anpassningar görs och man inom planen anpassar bebyggelsen efter ny kunskap så att dessa kulturmiljöer kan lyftas i landskapet, bedöms konsekvenserna bli små-måttliga.

Inom det västra området i Lundområdet kommer ett område som har mycket rösen, andra välbevarade lämningar och en anläggning med en gravliknande karaktär att bebyggas. Området har troligtvis utgjort beshage sedan 1600-talet. I och med bebyggelse kommer den historiska kontinuiteten i området att brytas. En arkeologisk förundersökning krävs troligtvis om området ska exploateras. Konsekvenserna vid en exploatering bedöms bli måttliga.

De fornlämningar som berörs i Norra staden finns det inte så mycket kunskap om. Exploateringsytan kan behöva anpassas till de kulturhistoriska värdena. För att ta reda på vilken typ av lämningar det rör sig om och avgränsa området behövs i första skedet en arkeologisk undersökning etapp 1. Påverkan beror på hur bebyggelsen kommer att kunna anpassas. Konsekvenserna bedöms bli alltifrån små till stora.

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet innebär att ytor som planeras inom stadskärnan ej kommer att exploateras. De positiva konsekvenser som denna bebyggelse, vid rätt utformning bidrar till för stadens upplevelsevärden utblir.

Färre områden bedöms kunna exploateras. För de exploatering som kommer att ske kommer kulturmiljön att bedömas för varje enskilt projekt. Varje nybyggnadsprojekt ses som en isolerad företeelse. Detta kan leda till att viktiga samband går förlorade. Konsekvenserna bedöms bli små-måttliga.

Riksintressen och strandskydd

Riksintressen

I 3 kapitlet 6 § miljöbalken framgår att områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Vimmerby stad och Korcka kvarnar är av Riksintressen för kulturmiljövården och ligger inom FÖP-området.

Om rekommendationerna i kulturmiljöavsnittet (sidorna 35-39, del 1) följs bedöms det inte vara någon risk att värdena inom riksintresset för Vimmerby stad påtagligt kommer att skadas.

För Korcka kvarnar bedöms inte riksintresset påverkas negativt då avståndet till skyddsobjekten är för långt, mer än 300 meter.

Strandskydd

Inom planområdet ligger Stångån, Lillån, Bodabäcken och sjön Nossen vilka omfattas av 100 m strandskydd enligt miljöbalken 7 kap 13-18 §§. Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor för djur och växter. Inom strandskyddat område får man inte uppföra nya byggnader eller anläggningar, t.ex. bryggor.

Kommunen kan vid framtagande av nya detaljplaner genom en administrativ bestämmelse upphäva strandskyddet om det finns särskilda skäl och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset (Boverket 2009).

Fri passage måste säkerställas längs med stranden i detaljplanen. Områden med naturliga vattenståndsvariationer räknas som en viktig livsmiljö där det är särskilt viktigt att tillräcklig hänsyn tas (Naturvårdsverket & Boverket, 2009).

I Nossens norra del planeras för bryggor. För bryggor kan strandskyddet i plan finnas kvar och behandlas när anmälan om vattenverksamhet lämnas in till Länsstyrelsen. Bryggor räknas som anläggningar som för sin funktion behöver ligga vid vattnet. Idag är strandzonen delvis vassbevuxen. Rekommendationer för att minska påverkan på ytvattnet är att göra en noggrannare undersökning av vassarnas och vattenområdets värde och betydelse för exempelvis fågel och fisk. Bedömning av naturvärden i strandzonen på land bör även göras. Bryggorna kommer att vara tillgängliga för allmänheten, vilket har positiva effekter för det rörliga friluftslivet.

Flera områden berörs i kantområdena av strandskydd och för att kunna dra ringleden behöver man korsa Bodabäcken och Stångån. Beroende på vilken hänsyn som kan tas i vidare planering kan mer detaljerade inventeringar av natur- och friluftsvärdena komma att krävas.

Sammantaget bedöms konsekvenserna för strandskyddets syften bli små.

Konsekvensbedömning

Hälsa och Säkerhet

Trafiksäkerhet

Biltrafik

Trafikmängderna från nya verksamheter och villor som planeras i planförslaget beräknas öka med cirka 3600 bilrörelser/dygn och Astrid Lindgrens Värld, Näs och andra besöksmål beräknas öka med cirka 4900 bilresor/dygn. Det kommer påtagligt att märkas i form av ökad trafik i staden om inga åtgärder görs. De åtgärder som planeras oavsett alternativ är anpassningar av hastighetsbegränsningar som kommer att sänka farten på vissa vägar. I den nya fördjupade översiktsplanen planeras en ny infart från riksväg 23/34 som samverkar för säker infart mot det nya industriområdet Krönsmön och Astrid Lindgrens Värld. En ny anslutning mot Vimmerby innebär avlastning för flera av gatorna inne i staden där trafiksituationen sommartid blir alltmer ansträngd. Längre fram i tiden planerar kommunen en ringled från Krönsvägen som sammanbinder riksvägarna med varandra. Vägen skulle enligt trafikutredningen (Ramböll 2013) avlasta mycket av trafiken inne bland bostäderna. Utan ringled och ny infart kommer trafiken kring Vimmerbyallén och Lundgatan inom planperioden bli mycket ansträngd sommartid. Beräkningarna i trafikrapporten visar att ny ringled och ny infart skulle resultera i en betydande avlastning av gatorna i tätorten, framförallt på Lundgatan och Vimmerbyallén.

Gång och cykeltrafik

Om staden byggs ut enligt planförslaget kommer nya gång- och cykelvägar och lokalgator att byggas och befintliga stråk kommer att förbättras. Gator inom nya bostadsområden detaljstuderas i detaljplanarbetet. Inom stadskärnan ser man över hur man kan få gena cykelvägar genom att tillåta cykeltrafik i dubbla färdriktningar på enkelriktade gator och tydliga markeringar på körbanan. Projekteringsarbete pågår söderut på Drottninggatan för att knyta ihop gång- och cykelvägen från Prästgårdsgatan ner mot centrum. Gång- och cykelvägen utanför gymnasiet kommer breddas.

Parkeringar

Astrid Lindgrens barndomshem Näs ligger intill Prästgårdsgatan och fortsatt utveckling väntas locka fler besökare. Ytor som idag är gräsytor kan i framtiden behöva användas som parkeringsplatser. Antalet turistbussar väntas öka, avlämnings- och påstigningsplats för bussar längs Prästgårdsgatan måste ses över. Parkeringsplats för bussar avses kunna ordnas vid intilliggande industriområde, södra Näs.

Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget med i första skedet en ny infart till Vimmerby och en ringled runt Vimmerby i senare skede innebär enligt trafikutredningen en stor avlastning för den stora trafikökningen som sker under turist-säsongen. Den största effekten på trafiksituationen bedöms en ny infart till Vimmerby och Astrid Lindgrens väg ge och nya hastighetsbegränsningar som kommer att införas i Vimmerby. Med ringled kan nya bostadsområden nås utan att först passera centrala Vimmerby. Minskad och långsammare biltrafik i centrum tillsammans med förbättrade gång- och cykelvägar samt parkeringar kommer att förbättra trafiksäkerheten för både bil-, gång- och cykeltrafikanter. Säkrare trafiksituation i Vimmerby kommer också gynna barn och unga som lättare kan röra sig på egen hand till sina vänner och fritidsaktiviteter. Konsekvenserna av en ny infart till Vimmerby och säkrare vägar för gång- och cykeltrafikanter innebär positiva konsekvenser. Vid nybyggnation bör trafiksäkerheten till skolor och dagis vara prioriterad fråga.

Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet kommer sannolikt inte en ny infart eller ringled att byggas. Det innebär en fortsatt ökande trafik och svårare trafiksituation i centrala Vimmerby. Nya hastighetsbegränsningar planeras som kommer att sänka farten vilket minskar konsekvenserna av biltrafiken och ger en bättre situation för oskyddade trafikanter. Utan en sammanhållen planeringsstrategi kan trafiklösningar bli mindre effektiva ur trafiksäkerhetssynpunkt. Trafiksituationen kan försämrats och ge negativa konsekvenser för alla trafikanter jämfört med de möjligheter som den fördjupade översiktsplanen innebär. Barn och unga kommer särskilt att drabbas av ökad trafik i Vimmerby. Konsekvenserna bedöms bli små till som mest måttliga.

Buller

Buller kan ge skadliga effekter på människors hälsa genom t.ex. försämrad hörsel, sömnstörningar och ökat blodtryck (Miljösamverkan Skåne 2010). Därför är kartläggning av bullersituationer och planering för hållbar ljudnivå viktig i våra städer.

Enligt PBL ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet, bland annat med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. I bedömningen ska hänsyn tas till möjligheterna att förebygga olägenhet i fråga om omgivningsbuller.

Från och med den 2 januari 2015 har lagändringar införts i PBL och MB gällande omgivningsbuller utomhus. Det ställs nya krav på redovisning av bullervärden vid planläggning. Huvudregeln är att en tillsynsmyndighet inte kan påverka de fastställda bullervärdena vid en senare prövning enligt miljöbalken (Boverkets hemsida, 2015-09-03).

Från och med 1 juni 2015 trädde förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggande i kraft. Förordningen innehåller bestämmelser om riktvärden för utomhusbuller för spårtrafik, vägar och flygplatser vid bostadsbyggnader. Förordningen anger också vilka kompensationsåtgärder som bör vidtas vid förhöjda bullervärden.

Riktvärden enligt förordningen (2015:216) om trafikbuller för spår- och vägtrafik vid bostadsbyggande

55 dBA ekvivalentnivå utomhus vid fasad

50 dBA ekvivalentnivå samt 70 dBA maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

60 dBA ekvivalentnivå utomhus vid fasad för bostad om högst 35 kvm.

En för utredning för vägtrafikbuller har genomförts för Vimmerby stad (Ramböll 2013). Bullerberäkningar har genomförts för följande scenarier:

1. Nuläge 2010
2. Nollalternativ 2030, med oförändrat vägnät, nya skyltade hastigheter samt ny resefterfrågan till följd av förväntad tillväxt.
3. Huvudalternativ med ringled 2030, med utbyggnad av ny ringled som tillägg till Nollalternativ 2030.

Beräkningarna grundar sig på en platt terrängmodell vilket innebär att vissa värden kan bli underskattade eller överskattade men resultaten bör ändå kunna gå att jämföra.

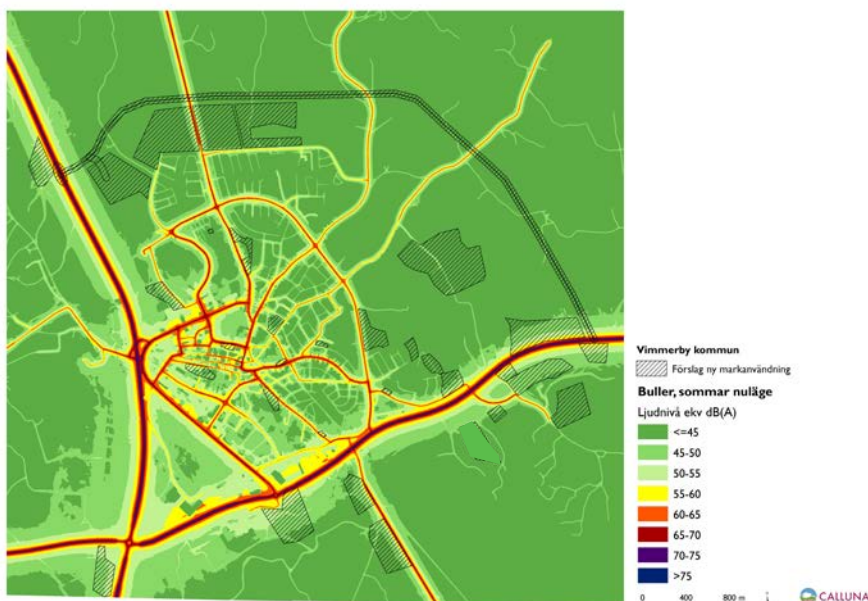
Antal exponerade boende har beräknats genom att samtliga boende i en bostad erhåller den högsta fasadnivå som berör aktuell byggnad. Nedanstående tabell redovisar antal invånare som exponeras för ekvivalenta ljudnivåer över 55 dBA respektive maximala ljudnivåer över 70 dBA. Riktvärdet för ekvivalenta ljudnivåer vid fasad är 55 dBA och riktvärdet för maximala ljudnivåer är 70 dBA på utomhusplats med anslutning till bostad.

Scenario:	Antal boende som exponeras från ekvivalenta ljudnivåer över 55 dBA (fasadvärde)	Antal boende som exponeras från maximala ljudnivåer över 70 dBA (fasadvärde)
Nuläge vinter	1463	6420
Framtid (nollalternativ) vinter	1284	6442
Framtid (med Ringled) vinter	1213	6442
Framtid (med Ringled och ny anslutning till ALV) vinter		
Nuläge sommar	1613	6420
Framtid (nollalternativ) sommar	1585	6442
Framtid (med Ringled) sommar	1504	6442
Framtid (med Ringled och ny anslutning till ALV) sommar		

Beräkningarna visar att bullerspridning och bullerproblematiken kommer att minska jämfört med dagens situation för både noll- och huvudalternativ vad gäller ekvivalenta ljudnivåer vid fasad. Huvudförklaringen är införande av hastighetsbegränsningar som planeras.

Om man jämför kartan för bullerspridning med dagens trafiksituation med de exploateringsområden som föreslås kan man se att det är områden i innerstaden och i stråk längs med de stora vägarna som är utsatta för ekvivalenta ljudnivåer på mer än 55 dBA, se bullerkarta nedan.

Buller från järnvägstrafiken är inte kartlagda i samband med FÖP-planeringen.



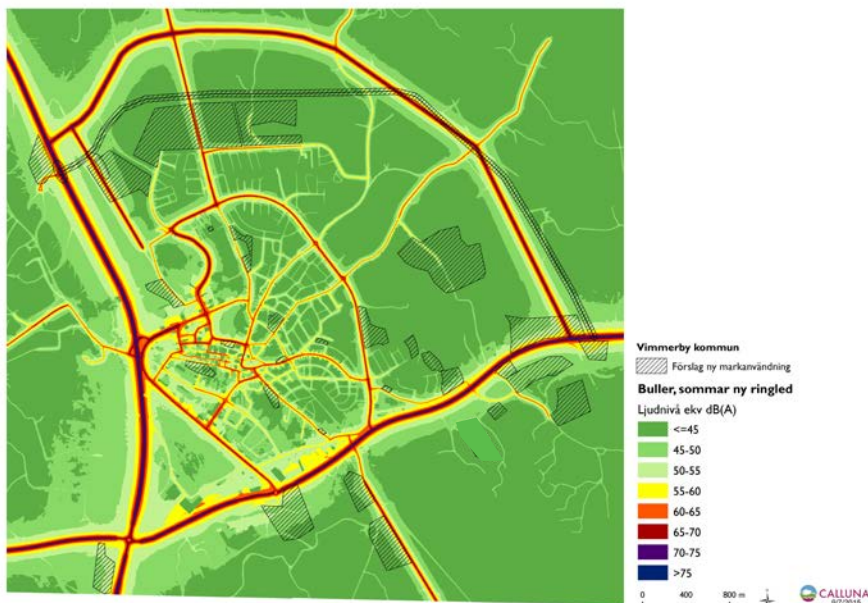
Konsekvenser av planförslaget

Planförslaget med nya hastighetsbegränsningar och ny ringled kommer att ge en påtaglig minskning av bullerpåverkan från biltrafiken jämfört med nuläget särskilt under vintertid. Enligt bullerberäkningarna förklarar hastighetsbegränsningar cirka 75 % av antalet färre boende som påverkas. Under sommartid är minskningen av bullernivå mindre då turistsäsongen är i full gång. Med en ny infart från riksväg 23/34 till Astrid Lindgrens Värld (etapp 1 av ringleden under FÖP-perioden) kommer sannolik effekterna bli ungefär likvärdiga med en ny ringled då man kan anta att mycket av trafiken sommartid har ALV som målpunkt. Konsekvenserna blir positiva för bullerexponering jämfört med idag. Strävan bör vara att minimera antalet boende som utsätts för buller och åtgärder som ytterligare kan minska bullerpåverkan i befintliga och nya bostadsområden bör planeras i samband med andra anläggningsarbeten.

Med en ny ringled kommer nya områden som idag inte är bullerexponerade att påverkas negativt, se bullerspridningskarta för huvudalternativet med ny ringled som redovisar bullernivåer över 55 dBA (fasadvärde). Det kan finnas andra idag lantligt boende som kan drabbas av en försämrad bullersituation längs den vägen. Förändringen av bullerexponering av en ny ringled bedöms inte bli så stor för de som bor i staden.

För de nya bebyggelseområdena är det främst vid de mer trafikerade vägarna som det finns risker för ljudnivåer över riktvärdena. I de flesta bebyggelseområden görs bedömningen att tillräckliga avstånd från vägen kan hållas utan att särskilda åtgärder behöver sättas in. Vid Nossen-området kan det eventuellt bli aktuellt att anlägga en bullervall.

I stadskärnan kan avstånd till väg vara svårt att hålla och byggnadstekniska åtgärder krävs för att minska buller. De negativa konsekvenserna av bullerexponering för ny bebyggelse blir små.

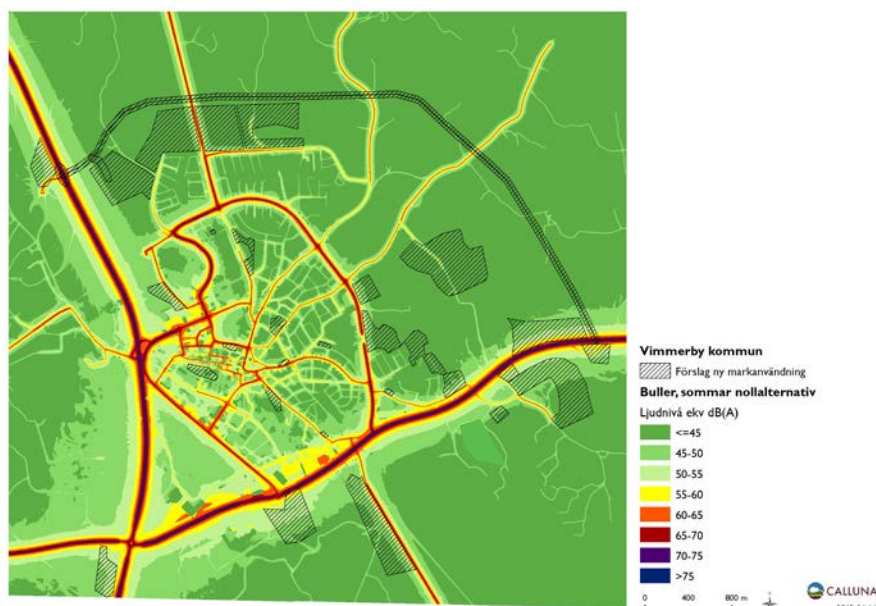


Buller från järnvägstrafiken kan komma att påverka de utbyggnadsområden som ligger längs med järnvägen. Det är Karlbergsfastigheten och Banverkstomten som ligger i centrala Vimmerby och som planeras för bostäder. Utvecklingsområdena för Astrid Lindgrens värld kan komma att påverkas av buller från både väg och järnväg. Området vid Vallåkrarondellen planeras som uppställningsplats för tung trafik i anslutning till Stångådalsbanan. Det är främst bostäder och besöksnäringen som bedöms känsliga för bullerstörningar. Dessa bör studeras vidare i detaljplaneskedet så att rätt avstånd och skyddsåtgärder möjliggörs i planen. Järnvägstrafiken är dock mycket begränsad idag och konsekvenserna bedöms kunna bli små..

Konsekvenser av nollalternativet

Nollalternativet innebär också ökning av besökare och boende. Resultatet visar att hastighetssänkningarna som planeras i Vimmerby ger den största effekten, särskilt under vinterhalvåret. Se karta nedan som illustrerar bullerspridningen kring Vimmerbys vägnät. Konsekvenserna av nollalternativet är positiva jämfört med idag och något sämre jämfört med huvudalternativet som innebär en ny ringled och infart till Astrid Lindgrens Värld. Bullersituationen för de som bor lantligt och eventuellt kan påverkas av ökat bullerpåslag längs den planerade sträckan för ringleden blir oförändrad om den inte byggs vilket är positivt för dem.

I nollalternativet bedöms färre områden vid järnvägen att exploateras och konsekvenserna bedöms bli små eller helt utebli.



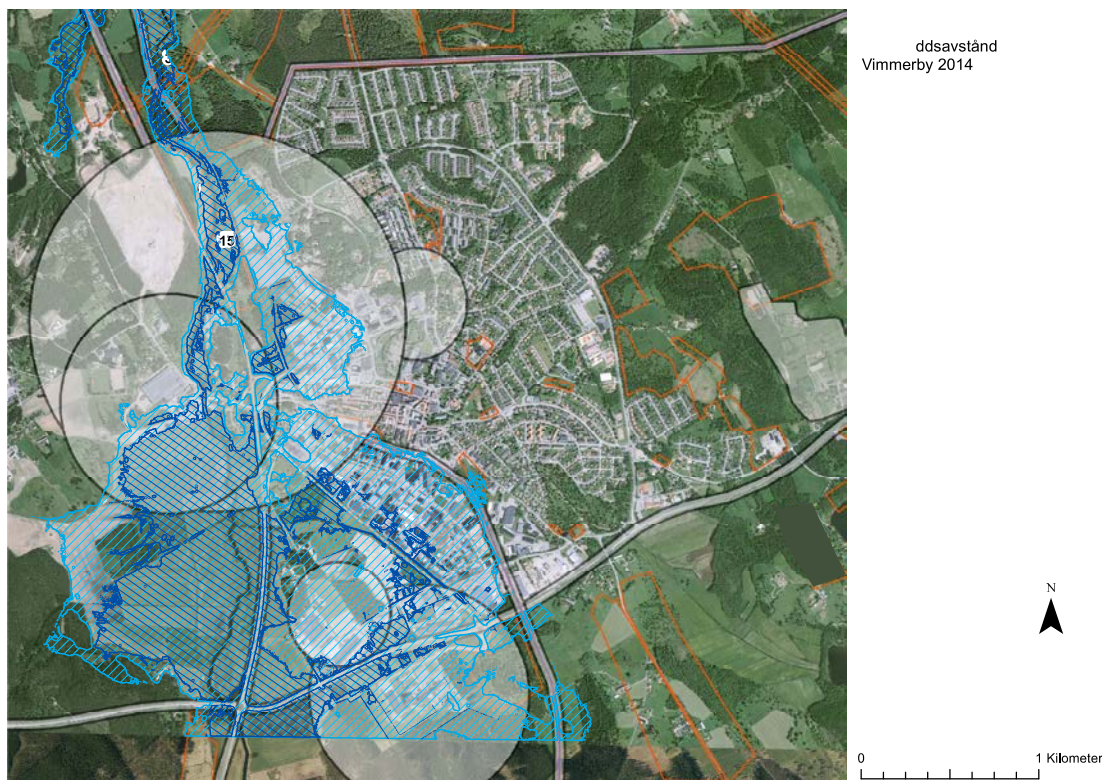
Klimat och översvämning

Klimatprognoser

Klimatmodeller över förväntade förändringar i klimatet pekar alla mot större nederbördsmängder de kommande 100 åren. I sydöstra Sverige förväntas nederbördsmängderna öka under vinter, vår och höst, men minska under sommarmånaderna. Antalet dagar under året med häftiga regn förväntas öka (SOU 2007:6). I kommunens risk- och sårbarhetsanalys för år 2013-2014 bedöms betydande översvämningar kunna ske inom en 10-50 årsperiod med stora konsekvenser som följd. SMHI:s översvämningsskartering längs en 6 km lång sträcka av Stångån (Eklund 2012) från väg 40 till sjön Krön visar hundraårsflödet (flöde med återkomsttid på 100 år, 63 % sannolikhet att det inträffar under en 100 årsperiod) och beräknat högsta flöde (Bhf, återkomsttid på ca 10 000 år).

Konsekvenser av planförslaget

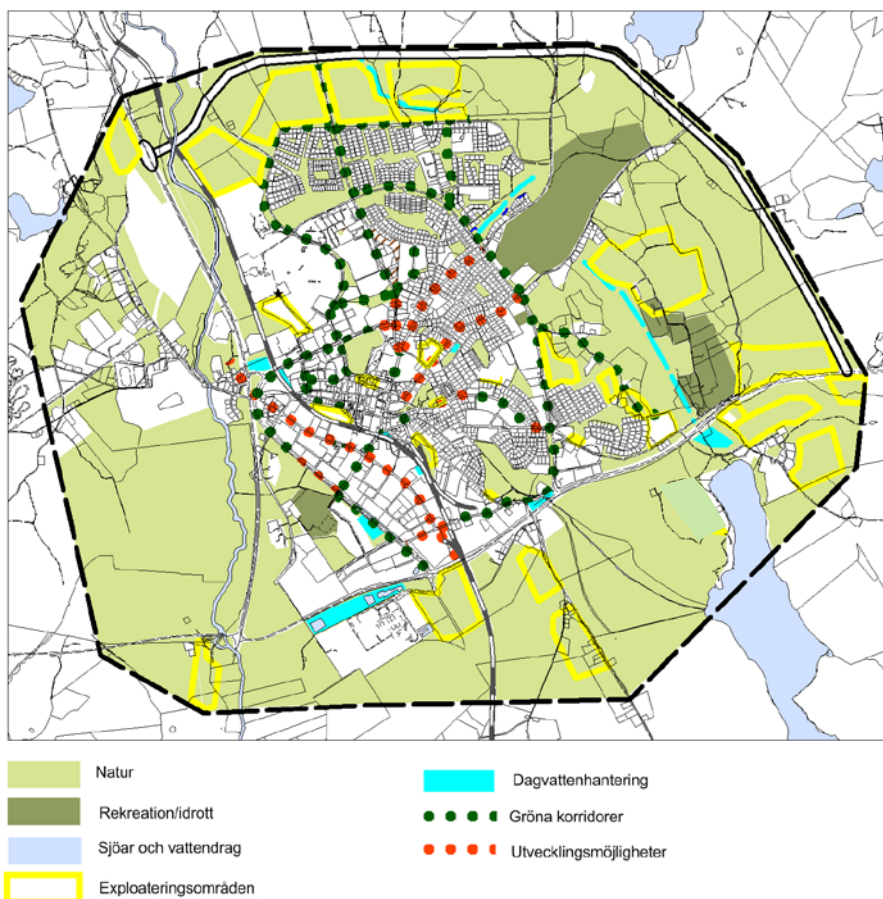
Vid 100-årsflödet översvämmas inga broar eller andra kritiska konstruktioner i det studerade området, men stora landområden riskerar att översvämmas mellan väg 40 och Åbrovägen på grund av områdets flacka karaktär, se figur nedan. Utbyggnadsområdet i Stångåns närhet vid Astrid Lindgrens Värld ligger till stor del inom översvämningssområdet. Vid det extrema flödesfallet Bhf översvämmas samtliga broar och stora områden ställs under vatten, inklusive det område där det nya värmeverket ligger. Det är även risk att själva vattenverket blir översvämmat. Konsekvenser av 100-årsflödet är mycket stora och till följd av ett beräknat högsta flöde blir konsekvenserna extremt stora.



Med de förslag till riskreducering som framgår i FÖP del 1, sid 53-56 minskar risken att byggnader översvämmas, särskilt vid ett hundraårsflöde, men åtgärderna kan inte minska risken för översvämningar.

Dagvattennätet inom planområdet är väl utbyggt och förhållandevis nyanlagt och klarar dagens klimat utan större problem, se figur nedan. Kombinerade ledningar (dagvattenförande spillvattenledningar) saknas i stort, vilket medför att mängden ovidkommande vatten till avloppsverket är låg. Bräddningar blir därmed inte lika vanliga som där kombinerade ledningar finns i större omfattning. Under perioden 1995-2005 byggdes flera dagvattenmagasin i Vimmerby tätort, totalt finns ett tiotal utjämningsmagasin i tätorten. Detta har medfört att källaröversvämningar orsakade av överbelastade ledningar i princip inte längre förekommer i Vimmerby. Planer finns för att bygga fler magasin då nya delar av Vimmerby exploateras.

Rekommendationen är att fortsätta öka andelen grönytor/magasinsytor och även minska andelen hårdgjorda ytor på ny industrimark för att på så sätt minska belastningen på dagvattennät och recipienter.



Konsekvenser av nollalternativet

Översvämningskarteringen medförde bl.a. att områden som i ÖP:n från 2007 fanns med för exploatering nu är borttagna i planförslaget. Det troliga är att dessa områden inte heller i nollalternativet skulle vara aktuella för bebyggelse, då vägledande dokument såsom översvämningskartering, VA-plan och risk- och sårbarhetsanalys tydligt identifierar översvämningsrisken och hur man ska planera för att minska risken för skador. Ur översvämningsynpunkt är det således endast små skillnader mellan konsekvenserna i planförslaget respektive nollalternativet till följd av översvämnningar.

VA-planen identifierar behovet av att avsätta tillräckliga ytor för lokalt omhändertagande av dagvatten och bedömningen är att man i planförslaget kan ta ett bättre övergripande grepp om sådan planering. I enskilda detaljplaner finns risken att man enbart tar hänsyn till den lokala förändring av dagvattenmängder som uppstår och inte ser till ett större områdes behov av sådana ytor eller åtgärder. Nollalternativet bedöms därför som något sämre ur detta perspektiv men konsekvensen bedöms ändå som liten.

Vattenkvalitet

Konsekvenser av planförslaget

Påverkan på ekologisk och kemisk status kan ske vid utsläpp till vat-

ten och i Vimmerbys fall handlar det främst om större dagvattenutsläpp som för med sig föroreningar från tak, vägar och andra hårdgjorda ytor. Kommunens vision som bl.a. medför att man i sin planering ska verka för att en bred variation av boendemöjligheter erbjuds, även i exklusiva boendelägen i natursköna miljöer, innebär att bebyggelse i sjönära områden kan ske. Det är viktigt att VA-lösningarna i sådana områden anordnas så att eventuell påverkan på sjöar och vattendrag minimeras. I planförslaget bedöms flera bostadsområden och även spridd bebyggelse kunna anslutas till kommunalt VA-nät, vilket leder till förbättrad vattenkvalitet i recipienter. I VA-planen finns tydliga mål kring ökat lokalt omhändertagande av dagvatten och om sådana åtgärder vidtas så att tillräcklig kapacitet och reningsgrad åstadkoms är risken liten för att recipienter får försämrade vattenkvalitet till följd av planförslaget.

Det finns dock geologiska förhållanden i vissa områden som kan begränsa möjligheten att använda infiltration som LOD-åtgärd. I de flesta exploateringsområden består av jordarten av morän och i vissa områden har moränen en hög andel finkornigt material som gör att genomsläppligheten är låg. Där kan istället fördröjning/magasinerings behöva åstadkommas i större omfattning. Dessa åtgärder kräver dock yta. Vid vidare planering av områden med moränjordar behövs därför geotekniska undersökningar och utredningar tas fram för att säkerställa en dagvattenhantering med tillräcklig kapacitet och rening.

Vid Nossen och Ulriksdal finns sådana finkorniga jordar med hög andel silt. Infiltrationskapaciteten inom dessa områden bedöms vara begränsade och särskilda dagvattenutredningar med olika öppna dagvattenlösningar har in pågående planering föreslagits.

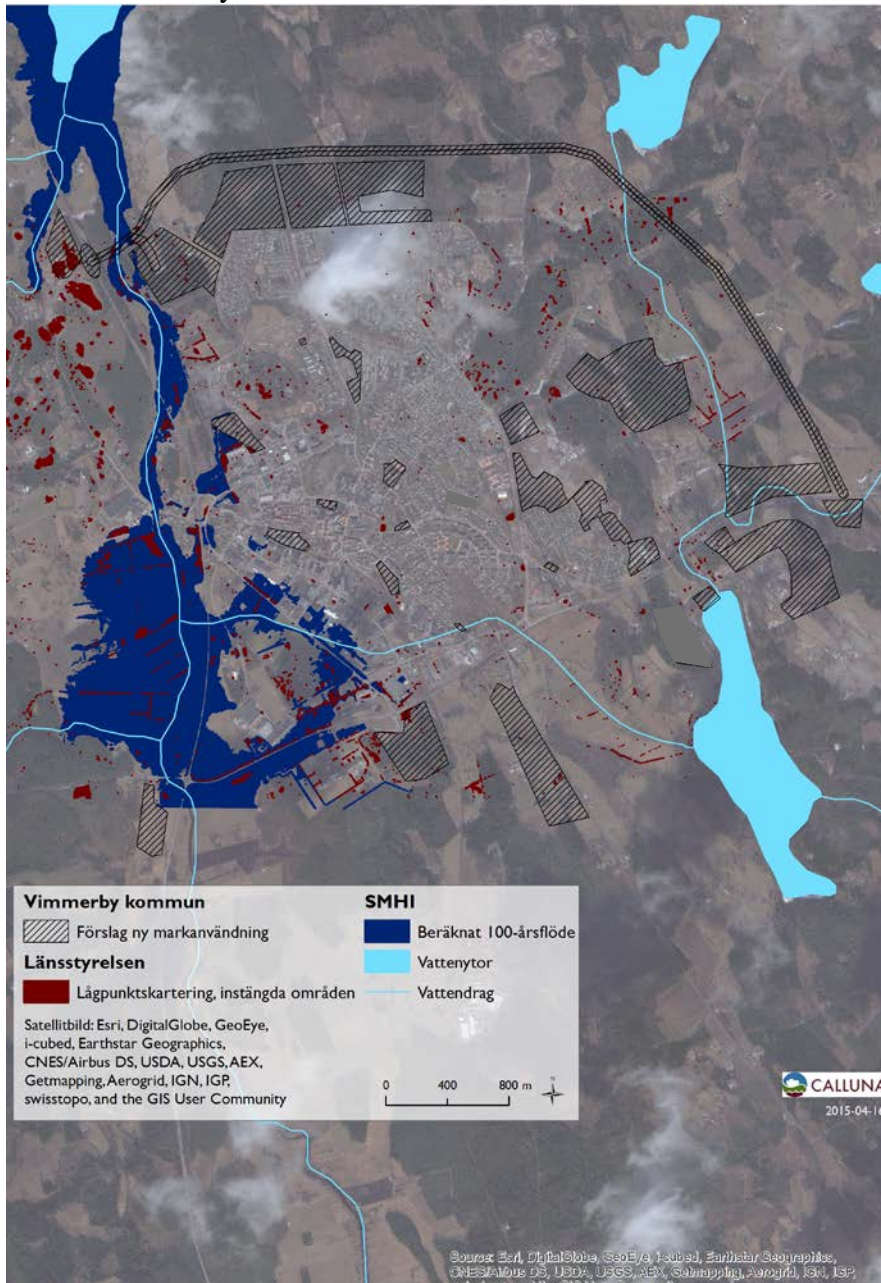
Delar av exploateringsområdena, kring Norra staden, ligger högre upp i terrängen och består av moränjordar som domineras av tall- och barrskog. Tallskogar är ofta väl-dränerade vilket talar för mer grovkorniga moräner med en bättre infiltrationskapacitet. De geologiska/geotekniska förutsättningarna bör utredas närmare i detaljplanskedet.

Exploateringsområden i centrala Vimmerby består också av moränjordar. Dessa områden kommer att anslutas till det befintliga dagvattensystemet för stadskärnan. I och med att ytorna är begränsade blir det extra viktigt att i ett tidigt skede undersöka vilka typer av lokalt omhändertagande (LOD) som kan vara aktuellt för att begränsa belastningen på dagvattensystemet.

Områden som planeras för besöksnäring, industri och annan verksamhet består av moränjordar, isälvsediment, torv och fyllnadsmaterial. För områden med torv och fyllnadsmaterial bör geoteknisk utredning tas fram inför detaljplanering.

Callunas lågpunktskartering visar var områden finns som potentiellt

kan utnyttjas som fördröjnings-/magasinsytor för dagvatten som komplement till eller istället för andra LOD-åtgärder. Det är få ytor som ligger inom enskilda exploateringsytor, se figur nedan. Därför är det värdefullt om de identifierade ytorna i lågpunktskarteringen analyseras vidare för att se om några av dem kan utgöra ytor som kan tillgoda ett eller flera exploateringsområden med sådan fördröjnings-/magasinsyta. Vatten från exploateringsområden kan därmed behöva ledas till sådana ytor.



Kommunen har också identifierat ett par åtgärder med syftet att förbättra eller säkra vattenkvalitet. Vattenskyddsområden samt tillhörande vattenskyddsföreskrifter ses över för att förbättra det framtida skyddet av kommunens samtliga vattentäkter.

Konsekvensen för recipienternas vattenkvalitet till följd av planförslaget bedöms bli liten, under förutsättning att dagvatten omhändertas så att belastningen från exploateringsområdena inte ökar mer än högst marginellt. Flera olika lokalt anpassade lösningar, både i form av LOD och genom anslutning till kommunalt VA kommer att krävas för att minimera effekten av dagvatten på recipienterna.

Konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet blir troligen inte spridd bebyggelse anslutna till kommunalt VA, detta gäller bl.a. bebyggelsen i södra Älåkra och Lundområdet. Vid Nossen pågår detaljplanearbete och där kan bebyggelsen bli ansluten om detaljplanen antas och genomförs. I nollalternativet är sannolikheten mindre att större utjämningsmagasin som kan tillgodose behovet för flera exploateringsområden kommer till. Nollalternativet innebär en totalt sett en liten till måttlig negativ konsekvens för vattenmiljön jämfört med planförslaget.

Omgivningspåverkan – reningsverket

Omgivningspåverkan

Längs med Stångån norr om Åbro bryggerier ligger kommunens reningsverk. Påverkan beskrivs ingående i MKB:n som tagits fram i samband samrådsförslag för detaljplanen för ALV (Vimmerby kommun 2013) Delar av resonemanget från den MKB:n återges nedan. Det finns risk att omgivningen påverkas negativt av lukt och ökad risk för smittspridning.

Reningsverk som är dimensionerade för över 20 000 personekvivalenter har enligt Boverkets allmänna råd "Bättre plats för arbete" (1995) ett riktvärde på 1000 meters avstånd till bostäder, se figur i del 1, sid 55. Värdet är till synes i huvudsak fastställt med hänsyn till luktolägenheter. Risk för smittspridning gäller aerosolbildning som sker ovanför luftningsbassängerna, övriga reningssteg utgör ingen risk. Kunskapen om smittspridning är begränsad och risken svår att kvantifiera. På upp till 300 meter från reningsverk har livskraftiga bakterier påträffats (1975). Risken reduceras dock kraftigt med avstånd och upp till 90 % av bakteriekoncentrationen kan reduceras bara efter 30 meter.

Konsekvenser av planförslaget

Delar av Vimmerby stad ligger inom 1000 meter från reningsverket. Vissa dagar känns lukt från reningsverket inne i Vimmerby stad. I och med att reningsverket tar emot industrivatten kan den biologiska balansen i anläggningen störas och illaluktande gaser bildas. Med riktade åtgärder de senaste åren har problemen med lukt minskat kraftigt och tillfällena då man kan känna av lukt i stadskärnan har blivit färre (Larsson S. muntl. 2014-04-07).

ALV:s södra utvecklingsområde är det område som ligger närmast avloppsreningsverket, ca 300 meter. Vimmerby har inga öppna luft-

ningsbassänger, som är den huvudsakliga riskfaktorn för smittspridning. Bedömningen är att det i ALV-området finns en liten risk för smitta. Bebyggelse bör placeras så långt från riskkällan som möjligt. För att minska risken ytterligare bör friskluftsintag för ventilation vändas bort från riskkällan. Konsekvenserna bedöms kunna bli små till måttliga i huvudalternativet.

Utvecklingsområde för ALV i norr och delar av Karlbergsfastigheten ligger inom riskavstånd på 1000 meter och kommer troligtvis vissa dagar att påverkas av lukt från reningsverket. Människor som vistas på turistanläggningen kommer vissa dagar att känna obehag av lukten vilket kan påverka upplevelsen av vistelsen negativt. Ny teknologi och det faktum att kommunen till 2019 ska omförhandla avtalet om att ta emot processvatten från industrin innebär att problemet kan förväntas avta. Om 20 år har troligtvis tillfällena med dålig lukt från verket blivit betydligt färre än idag. Konsekvenserna bedöms kunna bli små till måttliga.

Konsekvenser av Nollalternativet

För nollalternativet är inte skillnaden så stor i jämförelse med huvudalternativet. ALV:s södra utvecklingsområde kan komma till stånd oavsett denna plan då den redan är planlagd för hotell. Konsekvenserna bedöms bli samma som för planförslaget, små till måttliga.

Omgivningspåverkan – hästverksamhet

Omgivningspåverkan

Djurhållning medför dels risk för negativ påverkan på omgivningen och risk för hälsopåverkan. Sådana förhållanden ska kommunen beakta och om möjligt begränsa så att inte oacceptabel påverkan på omgivningen uppstår.

Den mest typiska påverkan på omgivningen är i form av olika störningar som lukt, flugbildning, damning, höga ljud (höfläktar, djurläten), skarpt ljus (vid ridbanor). Dessa kan man ofta hantera på ett praktiskt sätt så att inte omgivningen påverkas på ett oacceptabelt sätt.

Med hälsopåverkan är det främst risken för allergenspridning från hästhållning som man bör beakta. Hästallergi kan ge mycket svåra symtom hos personer som är överkänsliga. I planeringen innebär det ofta att det kan komma att krävas ett skyddsavstånd mellan bostadsbebyggelse och en hästanläggning. I Boverkets vägledning "Bättre plats för arbete" (1995) anges ett skyddsavstånd på 500 meter från ridanläggningar. Praxis har dock varierat mellan olika län och ofta har ett mindre skyddsavstånd på mellan 50-500 bedömts acceptabelt beroende på antalet djurenheter (Miljösamverkan sydost 2009). Den senaste tidens forskning har visat att problemen med allergenspridning främst går via personer som vistas tillsammans med hästar i stall och ridhus och för med sig hästallergen på kläder, skor och i håret till andra miljöer. Via luft är inte problemen lika stora som man tidigare

befarat (Boverket 2011). En av de största studierna visar att det, i normalfallet, invid hagar och stallar finns höga koncentrationer, men att dessa sjunker snabbt med ett ökande avstånd. På mellan 50-100 meter är halterna mycket låga, under detektionsgränsen. I öppna landskap, och i vindriktningen, kan dock fortsatt och successivt av klingande nivåer av allergen uppmätas på längre avstånd från hästgårdar. Om det finns naturliga barriärer i landskapet eller skyddande vegetation så som kullar och åsar eller skogspartier kan det begränsa påverkan. Med dagens kunskap har man inte valt att ha några generella rekommendationer om skyddsavstånd. Bedömningar bör ske i varje enskilt fall efter de lokala förutsättningarna.

Ett bostadsområde planeras precis intill den hästverksamhet som bedrivs idag i Ulriksdalsområdet. I planen föreslås ett annat område för hästverksamhet, öster om det befintliga, och kommunen har för avsikt att flytta verksamheten.

Konsekvenser av planförslaget

Den nya hästverksamheten planeras på ett område längre ifrån Vimmerby centrum än den tidigare placeringen. Privata ridhus finns öster om området. Området ligger mer än 100 meter från närmsta bebyggelse. Enstaka hus ligger inom 200 meter från området. På mellan 50-200 meter bör en platspecifik bedömning göras för eventuella påverkansfaktorer. En förebyggande åtgärd för att minska allergenspridning till känsliga personer är att skapa möjligheter till dusch och omklädning på själva ridanläggningen. Om rekommendationerna följs bedöms konsekvenserna för omgivningen kunna bli små eller helt utebli.

I det fall hästverksamheten ligger kvar kan det innebära att ny bebyggelse kommer att drabbas av flera olika typer av störningar och risk för allergispridning. Bebyggelsen bör bara kunna tillåtas i det fall hästverksamheten flyttas. Detta bör kunna regleras i detaljplanen. Om man inom området fortfarande har kvar hästhagar bör dessa ligga minst 50 meter från bebyggelse. På mellan 50-200 meter bör en platspecifik bedömning göras för eventuella påverkansfaktorer. Om rekommendationerna följs bedöms konsekvenserna för omgivningen kunna bli små eller helt utebli.

Konsekvenser av nollalternativet

För nollalternativet bedöms det inte bli några konsekvenser.

Förorenade områden

Utvecklingsområden som berörs av förorenade områden

I länsstyrelsens databas finns ett antal objekt som anges vara potentiellt förorenade. Av de drygt 100 objekt som finns identifierade inom FÖP-området finns sex förorenade områden inom eller i anslutning till de bebyggelseområden som föreslås. Tidigare i samrådsförslaget berördes en kommunal deponi av ALV:s utvecklingsområde. Exploatering har nu undantagits i deponins absoluta närhet. Deponin utgör risk för spridning av föroreningar till naturmiljön och risk för direktexponering av vassa föremål, vilket kan behöva åtgärdas oberoende av en exploatering. Nedan finns de förorenade områden som ligger i anslutning till föreslagna bebyggelseområden beskrivna.

Inom stadskärnan finns invid Källängsparken (område 4 på karta, sid 42, del 2) en mack. På Karlbergsfastigheten (område 2 på karta, sid 42, del 2) har det funnits en bilvårdsanläggning och bedrivits åkeriverksamhet. Dessa objekt är varken riskklassade eller undersökta och det krävs mer undersökningar innan man kan säga något om föroreningarnas omfattning. Dessa fastigheter föreslås i planen för verksamheter och bostadsbebyggelse.

På banverkstomten föreslås verksamheter och bostadsbebyggelse. Flera undersökningar har gjorts, vilka visar att området är förorenat. Bedömningen i den senaste utförda undersökningen är att åtgärdsbehovet är litet med dagens markanvändning men om markanvändningen ska ändras bör en ny bedömning göras (Trafikverket 2010). Området kommer att behöva åtgärdas för att kunna uppfylla kraven på känslig markanvändning för bostadsbebyggelse.

Ett område som planeras för verksamheter i södra Vimmerby (område 3 på karta, sid 47, del 2) har tidigare varit ett område där man tillverkat tegel. Objektet bör riskklassas så att man kan bedöma behovet av eventuella vidare undersökningar och sanering.

Den södra delen av Folketspark- Lundområdet föreslås för bostäder och verksamheter. Området kan beröras av den nu nedlagda handels-trädgården och virkesverksamheten som legat längs Hällebackavägen. Bekämpningsmedel kan ha använts i samband med hanteringen och detta bör studeras mer detaljerat inför en eventuell exploatering.

Ett område inom Älåkra har klassats till högsta riskklass, klass 1. Där har det varit verkstadsindustri sedan 40-talet med smedja och galvanisering. På området har det varit flera verksamhetsutövare med olika typer av reparationsarbeten, ståltillverkning och ytbehandling bl.a. förnickling och förkromning. Cyanid och sexvärt krom är några av de farliga ämnen som använts. Avloppsvatten från processerna leddes ut i

en stenkista en bit från fastigheten. Avfall från en brand har grävts ned på okänt ställe. Omgivande mark och vattenområden kan därför vara påverkade. I och med att området klassats till riskklass 1 är det av högsta prioritet att området utreds vidare och eventuellt saneras.

Konsekvenser av planförslaget

Vid en ändrad markanvändning av dessa platser kommer områdena att behöva undersökas vidare och åtgärdas/saneras. Inför detaljplaneläggning bör undersökningar göras och åtgärdsåtgärder tas fram. Om inte föroreningarna åtgärdats innan detaljplan tas fram bör kommunen i kommande detaljplaner införa en bestämmelse om att markföroreningarna ska vara avhjälpta innan bygglov kan ges.

Negativ påverkan kan komma att ske på omgivningarna under saneringskedet. Särskilt de fastigheter som finns inom stadskärnan. Exempel på sådan omgivningspåverkan är tunga transporter på tillfartsvägar, buller, damning och att människor som vistas nära området kan utsättas för säkerhetsrisker. Det finns även risk att föroreningar läcker ut i omgivande recipienter med negativa konsekvenser på vattenmiljön som följd. En sanering är en anmälningspliktig eller tillståndspliktig verksamhet. Påverkan sker under en begränsad tid. I det fall sanering sker enligt miljöbalkens hänsynsregler och försiktighetsprinciper bedöms själva saneringen ge små konsekvenser.

Resultatet av att områden utreds och saneras är positivt ur miljösynpunkt. Detta minskar exponeringen av miljöfarliga ämnen och spridningen av dessa till både människor och miljön. Det kräver dock att noggranna undersökningar sker så att inte exploatering sker på eller i direkt anslutning till oupptäckta föroreningar.

Konsekvenserna av planförslaget är svåra att kvantifiera på grund av kunskapsbrist och bedöms kunna bli allt från små till måttliga.

Konsekvenser av Nollalternativet

I nollalternativet bedöms det inte bli lika många platser som åtgärdas/saneras. Det finns risk för att man i planeringen undviker platsen som är förorenade men att man däremot planerar närliggande områden. Detta gör att riskerna för exponering kan öka. De områden som har högst riskklass kommer i nollalternativet att behöva undersökas och åtgärdas även utan ändrad markanvändning. Älåkra är ett sådant område. Det bedöms dock kunna ta längre tid, då utredningar och åtgärder ofta är kostsamma. Konsekvenserna av nollalternativet bedöms som små.

Kumulativa effekter

Kumulativa effekter är sådana som är samverkande eller ökande över tiden. I denna MKB definieras kumulativa effekter som hur en åtgärd tillsammans med andra pågående, tidigare och framtida åtgärder påverkar miljön.

Utvecklingen i Vimmerby påverkar flera miljöfaktorer och i flera fall kan de kumulativa effekterna vara positiva så att åtgärder inom ett område även ger positiva synergieffekter på ett annat. Åtgärder som är positiva ur kulturmiljösynpunkt är ofta positiva även ur naturmiljösynpunkt och vice versa. Att bevara och stärka viktiga kulturmiljöer i Landområdet kommer även kunna kombineras med åtgärder som gynnar den biologiska mångfalden. En förtätning av stadskärnan kan med rätt utformning bidra till att de redan viktiga kulturmiljöerna förstärks samtidigt som det även är bra för hur människor upplever staden och kan göra staden mer trygg. Med fler ytor för bostäder och verksamheter kan det även öka underlaget för handel och för kollektivtrafik.

Ringleden kan ge både negativa och positiva kumulativa effekter. Positiva effekter är att det finns fler alternativ att ta sig till olika platser och att ringleden skapar tillgänglighet till fler bebyggelseområden. Samtidigt är ringleden ett avskärande element i landskapet och det går inte att i detta skede överblicka vilka andra miljöfaktorer som kan påverkas av det. Barriäreffekter kan uppstå som försvårar viktiga spridningsfunktioner för bl.a. arter knutna till ängs- och hagmarker. Barriäreffekten kan även innebära att jordbruksenheter skärs av så att det inte längre blir effektivt att bruka vissa mindre enheter. Det finns också risk för att handelsområden flyttar ut till stadens ytterområden vilket kan ha en negativ effekt på centrumhandeln och de mål som kommunen har att förstärka stadsmiljön.

Mål och normer

Nationella miljömål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Det svenska miljömålssystemet innehåller ett generationsmål, tjugofyra etappmål och sexton miljö kvalitetsmål. Etappmålen identifierar en önskad samhällsomställning. De är steg på vägen för att uppnå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen. Miljö kvalitetsmål anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska nås inom en generation. Miljöpolitiken ska fokusera på att:

- Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad.
- Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.
- Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas.
- Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen.
- En god hushållning sker med naturresurserna.
- Andelen förnybar energi ökar och att energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön.
- Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Uppfyllelse av miljömål

De miljömål som bedöms som relevanta att göra avstämning emot är begränsad klimatpåverkan, giftfri miljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv.

Lokala mål och miljömål

Vimmerby kommun har ett naturvårdsprogram med ett åtgärdsprogram kopplat till sig för naturvården som omfattar hela kommunen (Vimmerby kommun 2007). Åtgärdsprogrammets syfte är att möjliggöra att uppfylla kommunens mål för naturvården.

Kommunen har beslutat om övergripande mål för naturvården och Lokala miljömål. Relevanta lokala miljömål beskrivs nedan.

Övergripande mål för naturvården:

- Vimmerby kommuns invånare ska ha tillgång till en god livsmiljö med rika naturupplevelser.
- Den biologiska mångfalden ska bevaras. Den naturliga variationen av naturtyper, arter och gener ska bibehållas. I kommunen förekommande arter ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser i livskraftiga bestånd.
- Hushållningen med naturresurser ska vara långsiktigt hållbar.
- Värdefulla geologiska bildningar ska bevaras.
- Vimmerby kommun ska arbeta för bevarande av det öppna landskapet, särskilt i form av naturbetesmarker och slåtterängar.

Relevanta lokala miljömål:

Levande sjöar och vattendrag

- Vattenkvaliteten ska bibehållas eller förbättras.
- Den biologiska mångfalden ska återskapas eller bevaras.

Myllrande våtmarker

- Minst två våtmarker ska anläggas i odlingslandskapet i kommunen. Ett lämpligt ställe är på maderna vid riksväg 34.

Ingen övergödning

- På lång sikt ska all näring från jordbruket och enskilda avlopp ingå i ett kretslopp och i princip ingen övergödning av sjöar och vattendrag ske.
- Avloppsreningsverken i Vimmerby kommun ska förbättras så att recipientvatten inte försämras.
- Skyddszoner mot sjöar och vattendrag ska så långt möjligt skapas där det saknas idag.

Huvudalternativet kan bidra till att målen för vattenkvalitet i sjöar och vattendrag, bevarande av biologisk mångfald samt näringsutsläpp uppfylls bl.a. genom att följa rekommendationer i naturvärdesbedömningen, att skyddsåtgärder längs vattendrag beaktas i planeringen och att fler blir anslutna till kommunalt VA-nät.

Levande skogar

- De nyckelbiotoper som identifierats på kommunens mark ska bevaras. Den biologiska mångfalden ska återskapas eller bevaras.

Huvudalternativet kan medverka till att målen för levande skogar, om hänsyn tas till värdefulla skogsmiljöer

Ett rikt odlingslandskap

- Odlingslandskapets utseende och mångfald är resultatet av flera tusen år av uppodling och hävd. För att på lång sikt kunna behålla detta måste vi ha en levande landsbygd med

lönsamt jordbruk och djurhållning. Ängar, hagar och slåttermarker är de artrikaste biotoperna i odlingslandskapet men brynmarker och vägkanter är också viktiga. Det moderna jordbruket med konstgödning och användande av bekämpningsmedel hotar dessa områden och orsakar utkonkurrering av konkurrenssvaga känsliga arter, både bland växter och djur.

Ett rikt växt och djurliv

- De arter som finns i dag ska bevaras. Detta sker genom att arternas livsmiljöer aktas och sköts där det behövs. Arter som tidigare har funnits här men försvunnit ska gynnas om möjligt. Grunden för detta arbete är bred kunskap på området.

Huvudalternativet riskerar att motverka till att målen för ett rikt odlingslandskap och ett rikt djur- och växtliv uppnås. Det är viktigt att stor hänsyn tas till viktiga spridningssamband och värdefulla naturmiljöer när utvecklingen sker i östra och södra Vimmerby.

God bebyggd miljö

- Naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur- och kulturlandskapet bevaras alltid och skyddas vid behov.
- Minst ett tätortsnära naturområde nära var och en av tätorterna i Vimmerby kommun ska avsättas och bevaras för framtiden som natur-, friluft- eller kulturresevat.

Huvudalternativet kan motverka målen för god bebyggd miljö om inte hänsyn till naturgrusavlagringar av stort värde beaktas i planeringen. Huvudalternativet medverkar till att uppfylla målet om minst ett tätortsnära friluftsområde genom att friluftsområdet vid VOK-stugan avsätts för friluftssändamål i FÖP:en.

Övriga nationella miljömål

Begränsad klimatpåverkan: Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.

Huvudalternativet bidrar till målet genom sin strategi att bebyggelsen och affärsområdena i Vimmerby stad hålls sammanhållet och att behov av biltransporter för t.ex. shopping begränsas. Förbättrade gång- och cykelvägar kommer också minska behovet av biltransporter.

Giftfri miljö: Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsni-våerna.

Med huvudalternativet kommer vissa saneringar och åtgärder som minskar markföroreningar och risker för markföroreningar att kunna genomföras vilket bidrar till att uppfylla miljömålet.

Grundvatten av god kvalitet: Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Vimmerbys grundvatten har en mycket god kvalitet idag. Vissa risker finns att miljömålet kan motverkas genom att värdefulla vattenförande rullstensåsar och deltan påverkas genom t.ex. utsläpp från nya industriområdet Krönsmon eller av täktverksamhet.

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten

Konsekvenser kemisk och ekologisk status av planförslaget

- Kemisk status bedöms inte påverkas i grundvattenförekomster om hänsyn tas i det fortsatta planarbetet.
- Dagvatten från nyetableringar i planen bedöms inte påverka ytvattenförekomster negativt om LOD-åtgärder vidtas i lämplig omfattning.
- Ekologisk status bedöms inte påverkas i Nossen till följd av planerade bryggor, men status kan förbättras genom att enskilda avlopp ansluts till kommunalt VA-nät.
- Näringsbelastningen på Stångån kan minska något om planen genomförs eftersom enskilda avlopp kan anslutas till kommunalt VA-nät i större utsträckning än i nollalternativet. Planen medverkar därmed i liten grad till att målet om god ekologisk status till år 2021 kan uppnås.

Konsekvenser kemisk och ekologisk status av nollalternativet

- Kemisk status bedöms inte påverkas i grundvattenförekomster om hänsyn identifierad i kommunens befintliga planer och riskutredningar tas i nya planer.
- Dagvatten från nyetableringar bedöms inte påverka ytvattenförekomster negativt om LOD-åtgärder vidtas i lämplig omfattning.
- Näringsbelastningen på Nossen minskar inte i nollalternativet och på lång sikt kan det leda försämrad ekologisk status.
- Näringsbelastningen på Stångån minskar inte i nollalternativet och på lång sikt kan det leda till försämrad ekologisk status.

Miljökvalitetsnormer för buller

Bullerdirektivet har införts i den svenska lagstiftningen genom förordning om omgivningsbuller (2004:675) och har kopplats till bestämmelser om miljökvalitetsnormer.

Den inledande paragrafen i förordning om omgivningsbuller (2004:675) lyder:

Genom kartläggning av omgivningsbuller samt upprättande och fastställande av åtgärdsprogram skall det eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa (miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. 2 § första stycket 4 miljöbalken).

Miljökvalitetsnormen är en slags målsättningsnorm och omfattar ljud från större vägar, järnvägar och flygplatser, industrier och verksamheter. Kommuner och trafikverk är skyldiga att kartlägga buller. Buller från trafik ska vid bebyggelse normalt inte överskrida vissa riktvärden, se stycke om buller på sid. 50.

Större kommuner (> 100 000 invånare) och trafikverk är skyldiga att kartlägga buller.

Konsekvenser miljökvalitetsnormer för buller av planförslaget

De föreslagna nya bostadsområdena bedöms kunna byggas utan att miljökvalitetsnormer för buller överskrids. Med sänkta hastigheter kommer även flera befintliga bostäder att få lägre bullerexponering och fler hus kunna hålla riktvärdena för miljökvalitetsnormerna för buller jämfört med idag.

Konsekvenser miljökvalitetsnormer för buller av nollalternativet

I nollalternativet ökar risken jämfört med planförslaget för att bullernivåer kan överstiga riktvärdena för buller vid bostäder. Bullerexponering behöver kontrolleras om byggnation planeras nära vältrafikerade vägar. Om riktvärdena följs bör nya bostäder även i nollalternativet kunna byggas utan att miljökvalitetsnormerna för buller överskrids. Med sänkta hastigheter kommer flera befintliga bostäder få lägre bullerexponering och fler hus få bättre ljudnivå jämfört med idag.

Miljökvalitetsnormer för luft

Konsekvenser miljökvalitetsnormer för luft av planförslaget

De föreslagna nya bostadsområdena samt ny infart till Astrid Lindgrens Värld bedöms kunna byggas utan att miljökvalitetsnormer för luftkvalitet överskrids. Avlastning från centrala gator kan minska risken för tillfälliga överskridande av miljökvalitetsnormer för luft under sommartid.

Konsekvenser miljö kvalitetsnormer för luft av nollalternativet

Utveckling av Astrid Lindgrens Värld och ytterligare ökning av turistströmmar under sommaren skulle utan ny infart eventuellt kunna innebära försämrade luftkvaliteten på de högst trafikbelastade gatorna enstaka dagar.

Jämställdhetsmål

Mål

Målet för den nationella jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (Boverket 2010). En förutsättning för att kunna uppnå detta är att kvinnor och män har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter inom livets alla områden. Målet konkretiseras i fyra delmål:

- En jämn fördelning av makt och inflytande
- Ekonomisk jämställdhet
- En jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

I Vimmerby vill man verka för *Ett ansvarstagande samhälle* som arbetar för att skapa trygghet för sina invånare inom alla områden. ”Ett tryggt samhälle förutsätter vetskapen om att alla behandlas på ett jämställt sätt” (ÖP 2007).

Trygghet är ett av de områden som uppmärksammas mest när det handlar om jämställdhet och fysisk planering. Rätt utformning av den fysiska miljön kan bidra till ökad trygghet och bidra till måluppfyllelse av delmål 4.

Kortfattat om trygghet i den offentliga miljön

Upplevelsen av trygghet och otrygghet är personliga och varierar mellan olika personer och grupper av människor. Kön är den mest avgörande faktorn när det gäller upplevelser av otrygghet. Enligt den nationella trygghetsundersökningen 2009 uppger var sjätte person att de känner sig otrygga på kvällen när de vistas i området där de bor (Boverket 2010). Kvinnor uppger oftare att de ändrar sitt beteende på grund av otryggheten.

Det är viktigt att planera och utforma offentliga miljöer med tanke på trygghet. Det gäller allt från en stads struktur till ljussättningen av en busshållplats. Det har de senaste åren tagits fram en del vägledningar och verktyg för att på ett integrerat sätt arbeta med trygghet ur ett jämställdhetsperspektiv i den offentliga miljön.

Måluppfyllelse av planförslaget

Vimmerbys FÖP innebär att staden förtätas och områden som kan upplevas som ödsliga bebyggs. Parallellt med planen har ett gestalt-

ningsprogram tagits fram om stadens försköning. Gestaltning föreslås ske utifrån kunskap om vad som kan göra staden tryggare.

Den nya ringleden skapar en barriär i landskapet. Alternativen för att korsa en ringled är ofta få och många av dessa korsningspunkter kan upplevas som otrygga. Genom att planskilja trafiken kan förflyttningar underlättas. I det arbetet är det viktigt att vara lyhörd eftersom olika lösningar kan ge olika konsekvenser för kvinnor och män.

Om de nya bebyggelseytorna och gestaltningen i stadskärnan utformas i enlighet rekommendationerna i FÖP:en bedöms huvudalternativet kunna bidra till måluppfyllelse av jämställdhetsmålet.

Måluppfyllelse av Nollalternativet

Nollalternativet bedöms varken medverka till eller motverka jämställdhetsmålet. Vissa bebyggelseområden kommer till och dessa bedöms kunna anpassas på ett bra sätt inom området. Det är dock inte säkert att staden kan förtätas på det sätt som beskrivs och som skulle vara positivt ur ett trygghetsperspektiv. Det är heller inte säkert att lokalisering av bebyggelse tillsammans med offentlig service och cykelvägar kan optimeras.

Uppföljning

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför.

Uppföljning har stor betydelse för att syftet med MKB:n och det långsiktiga målet om en hållbar utveckling ska uppnås. I och med att konsekvenserna följs upp kan det bidra till kunskapsuppbyggnad och på sikt bättre och effektivare miljöbedömningar.

Boverket (2006) rekommenderar att uppföljningen kopplas till befintliga tillsyns- miljölednings- och övervakningssystem t.ex. kommunens ansvar vad gäller uppfyllelse av miljökvalitetsnormer och de nationella miljömålen. Genom de årliga uppföljningsprogrammen kan kommunen kontinuerligt följa upp vilka effekter de genomförda åtgärderna ger på miljön. I Vimmerby kommun gör man årliga uppföljningar på luft tillsammans med Kalmar läns Luftvårdsförbund.

En del uppföljning kommer att ske i och med att områden detaljplane-läggs och nytt kunskapsunderlag om områdena tas fram som en följd av de rekommendationer som ges planförslaget och i denna MKB.

I samband med att kommunen tar ställning till planens aktualitet bör en uppföljning ske över konsekvenserna av hela den Fördjupade översiktsplanen. De åtgärdsförslag som kommunen har identifierat bör gås igenom och bedömning göras i vilken mån de har genomförts och om de verkliga konsekvenserna stämde överens med de som beskrivits i denna miljökonsekvensbeskrivning. Kommunen kan också ta ställning till om ytterligare kunskapsunderlag bör tas fram eller åtgärder behöver genomföras för att området långsiktigt ska utvecklas på ett hållbart sätt enligt planens intentioner.

Samlad bedömning

Här sammanfattas konsekvenser för natur- och kulturmiljö samt hälsa och säkerhet som förslaget till fördjupad översiktsplan för Vimmerby kan ge upphov till. Jämförelse görs mellan huvudalternativet med inarbetade åtgärder och nollalternativet. Negativa konsekvenser redovisas i brun-röd färgskala, positiva konsekvenser med grön färg. Ingen konsekvens, vit färg.

Huvudalternativ med inarbetade åtgärder	Nollalternativ
Naturmiljö	
<p>Upp till måttliga konsekvenser</p> <p>Planen innebär bl.a. arealförlust av ängs- och betesmarker. Viktiga spridningssamband kan komma att brytas. Barriäreffekter kan öka.</p> <p>Med anpassningar och åtgärder finns det stora möjligheter att kunna öka naturvärdena och stärka spridningssambanden, vilket i viss mån kan kompensera för arealförlusten. Vid planering av ringleden studeras de ekologiska sambanden i tidiga skeden så att barriäreffekter och habitatförluster minimeras.</p>	<p>Upp till måttliga konsekvenser</p> <p>Varje projekt bedöms enskilt vilket kan öka riskerna att viktiga spridningssamband bryts eller att värdet av vissa naturmiljöer underskattas.</p> <p>En hagmark som både har höga naturvärden och är viktig ur spridningssynpunkt riskerar att växa igen. Barriäreffekten av ringleden uteblir.</p>
Vattenmiljö	
<p>Små konsekvenser</p> <p>Grundvattnet vid Krönsmon kan komma att påverkas negativt. Näringsbelastningen till Stångån kan komma att öka. Sjön Nossen, våtmarksområde och småvatten riskerar att påverkas.</p> <p>Utvecklingen planeras i enlighet med rekommendationerna i VA-planen. Dagvattenhanteringen och LOD-åtgärder detaljstuderas inför vidare planering. Vattenmiljöer och våtmarksområden undersöks vidare för att minimera påverkan.</p>	<p>Upp till måttliga konsekvenser.</p> <p>Färre områden exploateras. Stångån kan fortfarande påverkas negativt. Hänsyn till sambanden i större skala är svår att ta utan övergripande planering.</p>
Kulturmiljö och Riksintresse	
<p>Upp till måttliga konsekvenser</p> <p>Kulturmiljön av riksintresse i Vimmerby stad kan komma att påverkas av felaktigt utformad bebyggelse i innerstaden. Vissa viktiga kulturmiljöer kan helt gå förlorade. Det kulturresevat som finns med i ÖP 2007 kommer att i denna planering tas bort.</p> <p>Med rätt utformning kan ny bebyggelse ge positiva effekter på riksintresset. Fortsatta underökningar görs så att hänsyn kan tas till forn- och kulturlämningar. Ny planerad bebyggelse anpassas till den särskilda kulturmiljö som finns inom Folketspark-Lundområdet.</p>	<p>Upp till små- måttliga konsekvenser</p> <p>Vissa viktiga kulturmiljöer kan helt gå förlorade. Riksintresset förväntas inte påtagligt skadas. Kulturresevatet finns kvar, men det är inte troligt att kommunen kommer inrätta ett sådant.</p>
Strandskydd	
<p>Små konsekvenser</p> <p>Ytorna är begränsade och det finns förutsättningar för att i plan anpassa till strandskyddet. Noggranna undersökningar kommer att genomföras inför vidare planering där strandskyddet berörs.</p>	<p>Små konsekvenser</p> <p>Färre utbyggnadsområden blir av utan planen. Vissa områden kan komma att beröra strandskyddade områden.</p>

Huvudalternativ Påverkan-konsekvens		Nollalternativ
Trafiksäkerhet		
Positiva konsekvenser.		Små-måttliga konsekvenser
I och med ny infart till Vimmerby och ALV minskar trafikbelastningen i staden. Säkrare gång- och cykelvägar.		Ingen ny infart eller ringled. Nya trafikbegränsningar minskar dock trafikbelastningen.
Buller		
små konsekvenser		små konsekvenser
Nya områden kommer att bli bullerexponerade. Inom de flesta bebyggelseområden kan man bygga bostäder där bullernivåerna ligger under riktvärdena.		Färre utbyggnadsområden blir av utan planen.
Med rätt åtgärder där bullerexponering riskeras kan bullernivåerna minimeras.		Vissa områden kan komma att vara bullerutsatta. Särskilt de områden som gäller förtätning av staden.
Befintliga bostadsområden kommer att få lägre bullernivåer i och med hastighetsbegränsningar och att en ny ringled avlastar staden.		Befintliga bostadsområden kommer att få lägre bullernivåer i och med nya hastighetsbegränsningar.
Klimat och översvämning		
Små konsekvenser		Små konsekvenser
Bebyggelseområden har i första hand lagts utanför riskzon för översvämning.		Bebyggelseområden kommer även utan en FÖP att i första hand förläggas utanför riskzon för översvämning.
Vattenkvalitet		
Små konsekvenser		Små-måttliga konsekvenser
Ökade dagvattenutsläpp, fler enskilda avlopp kan anslutas till kommunalt VA-nät. Inför detaljplanering kommer LOD-åtgärder att utredas.		Enskilda avlopp inom spridd bebyggelse ansluts troligtvis inte till VA-nätet.
Reningsverk		
Små-måttliga konsekvenser		Små-måttliga konsekvenser
Utvecklingsområdet för Astrid Lindgrens Värld ligger mycket nära med risker för lukt- och smittspridning.		Utvecklingsområdet för Astrid Lindgrens Värld ligger mycket nära med risker för lukt- och smittspridning.
Friskluftsintag riktat från riskkällan kan förbättra situationen något.		
Hästverksamhet		
Små konsekvenser		Små konsekvenser
Bebyggelse planeras nära kommunal hästgård. Planering möjliggör placering av hästgård på ett nytt ställe.		Troligtvis kommer ingen ytterligare bebyggelse komma till nära befintliga hästgårdar. Hästgården är dock dåligt placerad av andra skäl.
Inför planering kommer kunskap tas fram så att lämpliga skyddsavstånd kan hållas.		
Förorenade områden		
Positiva konsekvenser		Små konsekvenser
Exploateringar innebär att vissa saneringar/åtgärder kommer till vilket är positivt för miljön.		Inte lika många saneringar/åtgärder förväntas komma till.
Vid saneringar/åtgärder tas vidare utredningar fram.		Det finns risk för att man i planeringen undviker platser som är förorenade men att man däremot planerar närliggande områden. Detta gör att riskerna för exponering kan öka.

Huvudalternativet ger i nuvarande förslag med de rekommendationer som inarbetats i planen risk för upp till måttliga konsekvenser för naturmiljö, kulturmiljö. I nollalternativet bedöms även påverkan på naturmiljön ge måttliga konsekvenser medan för kulturmiljön bedöms det bli små till måttliga. Att nollalternativet för kulturmiljön ger mindre konsekvenser beror på att i nollalternativet minimeras exploateringen i Lundområdet och det kulturresevat som finns utlagt i översiktsplanen idag kommer att fortsatt vara möjligt att inrätta. För riksintresset bedöms dock huvudalternativet med rätt utformning kunna ge positiva konsekvenser.

Risker kopplade till reningsverket för ett utvecklingsområde för Astrid Lindgrens Värld bedöms ge små-måttliga konsekvenser både i planförslaget och i nollalternativet.

För vattenmiljön och vattenkvaliteten bedöms det kunna bli negativa konsekvenser men kommunen har en hög ambitionsnivå gällande utformning av dagvattensystem och LOD-åtgärder att konsekvenserna för huvudalternativet bedöms kunna bli små. Nollalternativet ger ett något ett sämre utfall. Dels på grund av att hänsyn troligtvis inte tas på samma sätt utan en övergripande planering och för att färre hushåll kommer att kopplas på det kommunala avloppet.

Buller klimat och översvämning, strandskydd och påverkan från hästverksamhet bedöms ge små konsekvenser både för huvudalternativet och nollalternativet.

I och med planens genomförande kommer trafiksäkerheten att öka och fler saneringar av markföroreningar kommer tillstånd vilket ger positiva konsekvenser.

Huvudalternativet i den fördjupade översiktsplanen medför förutsättningar att uppfylla kommunens mål, miljö kvalitetsnormer för vatten och buller samt de nationella jämställdhets- och miljömålen. Miljömålen för ett rikt växt- och djurliv och ett rikt odlingslandskap riskerar dock att motverkas.

Referenser

Skriftliga

Boverket 1995. Bättre plats för arbete – Planering av arbetsområden med hänsyn till miljö, hälsa och säkerhet. ISBN 91-7147-848-5.

Boverket 2006. Miljöbedömningar för planer enligt plan- och bygglagen – en vägledning.

Boverket 2007. Jämna steg. Checklista för jämställdhet i fysisk planering.

Boverket 2009. Boverket informerar om ändrade regler för strandskydd.

Boverket 2010. Att stärka tryggheten i stads-och tätortsmiljöer ut ett jämställdhetsperspektiv. Regeringsuppdrag M2008/3813/H

Boverket 2010. Jämställdhet på dagordningen

Boverket 2011. Vägledning för planering för och invid djurhållning. Regeringsuppdrag Rapport 2011:6.

Braheram E. 2014. Nollalternativet i en miljökonsekvensbeskrivning. Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi. Stockholms universitet.

Eklund D. 2012. Översvämningskartering längs Stångån genom Vimmerby. Rapport nr 2012-14. SMHI.

Geosigma 2013. Sammanställning och tolkning av miljöundersökningar. Krönsmön Vimmerby.

Landskapsarkitekterna i Lund AB 2010. Källängsparken i Vimmerby Restaureringsplan 2010-05-11.

Larsson, A. 2012. Kartläggning, beskrivning och analys av Kalmar läns regionalt viktiga grundvattenresurser. Examensarbete i geologi vid Lunds universitet, kandidatarbete nr 311. Geologiska institutionen, Lunds universitet.

Länsstyrelsen 2013. Regional vattenförsörjningsplan Kalmar län 2013, dnr 420-1090-11.

Länsstyrelsen 2014. Utdrag ur MIFO-databasen, MIFO-blanketter.

Miljösamverkan sydost 2009. Djurhållning nära tätbebyggelse Rapport 2009.

Miljösamverkan Skåne 2010. projekt Vägtrafikbuller, februari 2010.
Version mars 2010

MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2010. Översiktlig översvämningskartering längs Storån och Stångån. Rapport nr 69, 2010-11-12.

Naturvårdsverket 2009. Handbok med allmänna råd om Miljöbedömning. Handbok 2009:1.

Naturvårdsverket & Boverket, 2009. Handbok 2009:4 Strandskydd – en vägledning för planering och prövning, Utgåva 1, september 2009

Ramböll 2013. Trafikanalys Vimmerby. Vimmerby kommun. Jönköping

Riksantikvarieämbetet 1975. Riksantikvarieämbetets beslut om byggnadsminnesförklaring. Daterat 1974-11-12, d.nr. 6634/75.

Riksantikvarieämbetet 2007. Kulturmiljön som resurs. Hur kulturmiljöaspekterna på ett ändamålsenligt sätt kan behandlas i miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar.

Riksantikvarieämbetet 2012. Arkeologisk utredning etapp 1 för Ulriksdalsområdet.

Riksantikvarieämbetet 2012. Kulturmiljövårdens riksintressen- i allas intresse, Broschyr.

Riksantikvarieämbetet 2014. UV rapport 2014:8, Arkeologisk utredning etapp 1 och 2, Röjningsrösen och härdar Vimmerby 3:3, Kalmar Län.

SMHI 2012. Översvämningskartering längs Stångån genom Vimmerby. Rapport nr 2012-14.

Sandström. A 2015. Underlag ängs- och betesmarker – Vimmerby FÖP. Calluna AB, Linköping.

Trafikverket 2010. Översiktlig Miljöteknisk undersökning, Vimmerby 4:1 och 4:5 i Vimmerby. Trafikverkets d.nr. TRV 2010/37742.

VA-plan 2011-2013. Del 1 VA-översikt, Del 2 VA-policy, Del 3 Planering för vatten, avlopp och dagvatten. Vimmerby kommun.

Vimmerby kommun. 2007. Naturvårdsprogram för Vimmerby kommun.

Vimmerby kommun 2009. Våtmarksplan för Vimmerby kommun, antagen av kommunfullmäktige 2009-09-28.

Vimmerby kommun 2013. MKB tillhörande detaljplan för del av Vimmerby 3:321, Astrid Lindgrens Värld, Samrådshandling 2013-12-17.

Vimmerby kommun 2013. Risk och sårbarhetsanalys för Vimmerby kommun 2013-2014.

Östergötlands länsmuseum 2008. Rapport 2008:122. Kulturhistorisk förstudie Vimmerby-Kisa.

Muntliga

Anders Gustavsson 2014-07-03. Gullringen. Frivillig utterinventerare sedan början av 1990-talet i Vimmerby kommun.

Ludvig Papmehl-Dufay 2014-06-23, Arkeolog, Länsmuseet Kalmar Län.

Stefan Larsson 2014-04-08, Vimmerby Energi och Miljö AB

Elektroniska

VISS- Vatteninformationssystem Sverige.

<http://www.viss.lansstyrelsen.se/> Information om Nossen och Stångån.

Miljömålsportalen. www.miljomal.nu

Länsstyrelsen webbgis för Kalmar län. <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Kalmar/Underlag/>

Boverkets hemsida. www.boverket.se 2015-09-03

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida. www.msb.se 2015-09-13